

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 10.50 קראָנעז, לחצי שנה: 5.25 קראָנעז, לרבע שנה: 2.70 קראָנעז.

ברוסיה: לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק. באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק.

החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם.

דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי הקורס).

מחיר כל נומר 10 קאפ׳, 25 העללער.

בעד חלוף האדריסה 20 קאפ.

מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

עם „הפדגוג" או עם „הנעורים":

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 15.50 קראָנעז, לחצי שנה: 7.75 קראָנעז, לרבע שנה 3.90 קראָנעז.

ברוסיה: לשנה: 6 רו״כ, לחצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שילליגג, בש״א ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק

עם „הפדגוג" ו„הנעורים":

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 21 קראָנעז, לחצי שנה: 10.50 קראָנעז, לרבע שנה: 5.25 קראָנעז.

ברוסיה: לשנה: 8 רובל, לחצי שנה: 4 רובל, לרבע שנה: 2 רובל.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 18 מארק, באנגליה לשנה: 16 שיללינג, ביתר הארצות לשנה: 22 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 20 פרנק. וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

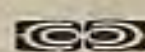
קראקוי, יום ב׳ י״ז אייר תרס״ד. **גליון ל״א־ל״ב.** Krakau, 2 Mai (19 April) 1904.

תכן: ילדי הפרחים (אגדה לכבוד שבועות), יצחק קצנלסון. — חסיל (שיר עם ציור), שמואל בן ציון. — הרוכל הקטן (חזיון בט׳ מחזות׳.—ברוכסי הר־סיני (ציור). — הלל וגריון (מעשה), יהודה שטיגברג. — ממראות המלחמה: אנית השריון הרוסית פטרפבלובסק (ציור). — מסעות באויר (המשך. עם ציור), י. ב. לבנר. מגבורי המלחמה: סגן האדמירל מקרוב (ציור׳.— הרשות.—ידיעות שונות. — שיחות ילדים, מרדכי קרישבסקי. — מודעות.

יַלְדֵי הַפְּרָחִים.

אַגָּדָה לִכְבוֹד שָׁבֻעוֹת.

(מְקֻדָּשׁ לְשָׂרָה וְרָחֵל פִּינְשְׁטֵין).

יָפֶה הוּא הַגַּן הָעוֹמֵד אַחֲרֵי הָעִיר, יָפֶה הוּא מְאֹד, עֵצָיו רַעֲנַנִּים, שׁוֹשַׁנָּיו אֲדַמְדַּמּוֹת, עֲשָׂבוֹתָיו יְרַקְרַקִּים, שְׁבִילָיו צָרִים וּמִתְפַּתְּלִים.

וּבַעֲמֹד הַיֶּלֶד בְּאֶמְצַע הַשְּׁבִיל, לֹא יִתְאַפֵּק עוֹד, וּמִבְּלִי הַבִּיט לַאֲחוֹרָיו יָרוּץ לְאֹרֶךְ הַשְּׁבִילִים, וְהַמְּרוּצָה כָּל כָּךְ נְעִימָה וְקַלִּילָה...

הוֹי, כַּמָּה צוֹדְדִים אַתֶּם, שְׁבִילִים עֲקַלְקַלִּים!

כָּל יְמוֹת הַחֹרֶף עָבְרוּ עַל הַגַּן בְּאֵבֶל; אַף עָלֶה אֶחָד לֹא הִתְנוֹסֵס עַל עֲנָפָיו, אַף צִיץ יְרַקְרַק אֶחָד לֹא עָלָה בְּצַד שְׁבִילָיו, אַף יֶלֶד אֶחָד לֹא פְּקָדָהוּ מִן הָעִיר — בְּאֵבֶל עָבְרוּ עָלָיו כָּל יְמוֹת הַחֹרֶף — —

אַךְ קֶרֶן אַחַת, קַו שֶׁמֶשׁ רִאשׁוֹן עָלָה בִּשְׁמֵי מִזְרָח — וְצִיץ־חֵן צָץ בֵּין־רֶגַע בְּיַרְכְּתֵי הַגַּן; עִם קֶרֶן שְׁנִיָּה — כַּשָּׁמַיִם, צָץ הַצִּיץ הַשֵּׁנִי בְּלֵב הַגַּן, וּבִשְׁפֹּךְ הַחַמָּה אֶת כָּל אוֹצַר־אוֹרָהּ עַל פְּנֵי הָרָקִיעַ, צָמַח יַם־עֲשָׂבִים חַי בְּתוֹךְ הַגַּן — וַיְכַסֵּהוּ, פְּרָחִים שֶׁגָּשְׁגוּ בְּחֵן־יְלָדִים, וְעָלִים עָלוּ עַל הָעֵצִים עָלִים־יְרַקְרַקִּים עַד אֵין מִסְפָּר.

עם נשיבות רוחות קלות באו הצפרים, בצפצוף צוהל בנתה לה כל אחת בית מקדשה בגן־עדנים זה.

וביום חם אחד: המון ילדים באים מן העיר, ילדים קטנים, אחד אחר דומה לחברו.

שלום לך הגן!

והילדים — אין זאת כי האביב בראם! — רוץ וטוס, עוף וראה, שוב וחלוף.

הוי, מה צורדים השבילים, מה יפים השושנים!...

וקוטף לו כל ילד פרח אחד, ופרח אחר עולה ומשגשג במקום אחיו.

שני פרחים, שושן ושושנה פרחו בירכתי הגן, בפנת־שביל נסתרה, חבוים מעיני כל בצל עץ רב־ענפים.

בליל שבעות פרחו.

השושן היה יפה מכל שושן, והשושנה — היפה היתה בשושנות.

ושתי נשמות נפח אלהים בשני הפרחים, נשמות שני יתומים.

בליל שבעות מתו שני היתומים, בליל שבעות פרחו השושנים, ובליל שבעות החביא שדי נשמותיהם בתוך הפרחים.

ובחצי הלילה, כי ידמו העצים מכל אושה, כי יתרוקנו השבילים מכל ילד, ודממה גדולה עומדה בתוך הגן — —

נפתחים לאט־לאט גביעי שני הפרחים בירכתי הגן בפנה הנסתרה, וראש של ילד קטן, עולה לאט ומבצבץ מפי השושן, וראש של ילדה קטנה, עולה לאט ומבצבץ מפי השושנה.

-- קו־קו?

– קו־קו!

גמד וגמדית עולים מן הפרחים.

לאט־לאט מתפרדים ענפי העץ העבת המאחזים זה בזה, לאט־לאט הם הולכים ונפרדים... כבר נראה שחק כחול, הירח כבר זורע אורו... לאור ירח הולכים הגמדים הלוך וגדלים, הלוך וגדלים... לאור ירח נופלת ילדה חורה על צוארי ילד חור, ומנשקים זה לזו... לאור ירח יוצאים הם במחולות...

ויפה הם מחוללים... יתומים עצובים היו בחייהם— ולכן יוצאים הם במחולות אחרי מותם...

ובבוא השחר, והשמים הולכים לאט־לאט וחור, והירח הולך הלוך והטשטש בחורת הרקיע, פוסק מחול היתומים בירכתי הגן, והולכים שני הילדים הלוך לאט־לאט וקטן, הלוך לאט־לאט וכוץ, עד שנעשים קטנים, קטנים מאד. וקופצים המה עם כלות ירחם, אל גביעי הפרחים, ונכפפים הנבעולים. ברגע זה נסגרים הגביעים שנית.

וביום חם אחד — ונערה טילה בתוך הגן, שמלה לבנה לבשה אותה נערה באותו יום, את שערותיה סרקה באותו יום ותעש לה מקלעות—ותהי הנערה יפה, ותבקש פרח לה.

מכל הפרחים לא קטפה פרח אחד.

בכל השבילים בקשה, את כל הפרחים בחנה, ואף אחד לא קטפה.

את לבה לא לקחו.

ותתע כל היום, ותתע בכל השבילים השוממים, בכל השדרות הנשכחות מעין־רואה — ולפנות ערב נגלה לה מתחת לשיח עבת שושן ושושנה... ולא קטפה שניהם בבת־אחת ותקטף את השושן והשושנה נשארה... רק את השושן והשושנה נשארה...

ותנעץ את השושן האדמדם בשמלתה הלבנה על פני חזה, ותעל על גבעה קטנה, ותרא: השמש ירד כבר אל פי התהום. רק שוליו מאדימים עוד את המערב.

ותתעצב הנערה מאד:

„– השמש רד ואין רואה עוד את יפיי, ולמה־לי השושן שברתי לי בגן?!"

ותקח את השושן ותקרעהו. ותקרע את השושן ותזרקהו לרוח.

ותשב אלי ביתה, ותפשט את שמלתה, ותשכב. בלילה בעתוה מלאכים רעים.

ובחצי הלילה, כשנדמו כל העצים מכל אושה; כשנתרוקנו כל השבילים מכל ילד, ודממה גדולה עמדה בתוך הגן — —

נפתחו גביעי השושנה בירכתי הגן, וראש של ילדה קטנה עלה לאט־לאט ובצבץ מפי השושנה.

— קו־קו?

ואין עונה.

לאט־לאט מתפרדים דליות העצים העבתים, המאחזות זו בזו, לאט־לאט הן הולכות ונפרדות, כבר נראה שחק כחול... הירח כבר זורע אורו לאור ירח, הולכת הגמדית הלוך וגדלה הלוך וגבהה... ועומדה היא לאור ירח —

יחידה עומדה היא לאור ירח...

י צחק קצנלסון.

חָסִיל*).

א

תִּיק! מַה נָּפַל בָּעֵשֶׂב פֹּה
מֵעַל עֲנַף הַשִּׂיחַ?
הוֹי, שְׁחִי, בִּתִּי! מַה תַּעַמְדִי כֹה,
הֵיטִיבִי נָא הַשְׁגִּיחַ.
הִנֵּה — חָסִיל קָטָן וָחוּם!
אֵין זֹאת כִּי נָשְׁבָה לָהּ הָרוּחַ,
בְּעֵת שֶׁכָּב הַקָּט לָנוּחַ,

וַתַּפִּילֵהוּ חִישׁ מֵרוּם;
וּנְפִילָתוֹ קָשְׁתָה כָּל כָּךְ —
מִסְכֵּן! — עֲדֵי לֹא יוּכַל קוּם
וְלֹא יוּכַל לָלֶכֶת הָלְאָה,
כְּאִלּוּ הָיָה אָחוּז בַּפָּח.
וְהוּא מוּטָל פֹּה עַל הַגָּב
וְרַגְלָיו כֻּלָּן נְטוּיוֹת לְמָעְלָה;

וּרְאִי אֵיךְ הוּא מְפַרְפֵּר בָּהֶן
לֶאֱחֹז בְּבַד וּלְהֵהָפֵךְ — לַשָּׁוְא!
כִּי אֵין כָּל בַּד וְאֵין
גִּבְעוֹל סָבִיב — מִסְכֵּן!
וְהוּא שׁוֹכֵב וּמְפַרְפֵּר — הָהּ! —
וְעוֹד מְעַט וְקִצּוֹ בָא.
כִּי לוֹ אוֹיְבִים רַבִּים מְאֹד

רוֹדְפֵי חָמָס וָשׁוֹד,
וְעָלָיו חִישׁ יִתְמַלָּאוּ
וּמִבְּשָׂרוֹ אָז לֹא יִשְׂבָּעוּ;
וּמַה יַּשְׁעוֹ, מַה מִּשְׂגַּבּוֹ
וְהוּא מוּטָל עֲלֵי גַבּוֹ.
שָׁם קַן־נְמָלִים, הִנֵּה הִנָּן
רָצוֹת הֲלוֹם חִישׁ מִקִּנָּן,
גְּדוּדִים, גְּדוּדִים, כָּל מַחֲנוֹתָן,
וְתָקְעוּ בוֹ אֶת פַּרְסוֹתָן

לְעַנּוֹת אוֹתוֹ וְלֹא תֶחְדַּלְנָה,
עֲדֵי חַיִּים אוֹתוֹ תֹאכַלְנָה.

מַהֲרִי, אֵפוֹא, בִּתִּי, מַהֲרִי!
הָרִימִי נָא,
הָקִימִי נָא
אוֹתוֹ; אַךְ הִזָּהֲרִי,
לִבְלִי עֲשׂוֹת לוֹ רָע, לְאַט
כִּי אַךְ חַלָּשׁ וָקָט
הוּא זֶה, אֱחֱזִי בוֹ — כָּךְ!
כִּי לֹא יַעֲקֹץ הַיְצוּר הָרַךְ.

הֵידָד! הַבִּיטוּ אֵיךְ הוּא אָץ,
קוֹפֵץ וָרָץ,
וְכָל דָּבָר לֹא יַעַצְרֶנּוּ,
קוֹפֵץ — וּכְבָר אֵינֶנּוּ!
עַתָּה בְּקִנּוֹ הַחַם יַצִּיעַ
וְסַעֲרַת רוּחוֹ יַרְגִּיעַ.

אַךְ טוֹב, בִּתִּי, עִמּוֹ פָּעָלְתְּ,
מִמָּוֶת אַכְזָרִי נַפְשׁוֹ הִצַּלְתְּ;
עַל זֹאת לִבֵּךְ הֲלֹא יִשְׂמָחָה.
עֲשִׂי, בִּתִּי, תָּמִיד נָא כָּכָה!

שְׁמוּאֵל בֶּן־צִיּוֹן.

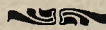
---

*) עַל פִּי Wolrad Eigenbrodt.

הָרוֹכֵל הַקָּטָן.

(חִזָּיוֹן בְּתִשְׁעָה מַחֲזוֹת).

הַנְּפָשׁוֹת:

רָחֵל, אַלְמָנָה עֲנִיָּה וְחוֹלָה.

יִצְחָק, בְּנָהּ, נַעַר בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה, רוֹכֵל בִּסְפָרִיּוֹת.

נַחְשׁוֹן, פְּקִיד חָצֵר.

עַמִּינָדָב, שֻׁלְחָנִי עָשִׁיר.

מְקוֹם הַחִזָּיוֹן מְעוֹן רָחֵל. וּבַמָּעוֹן חֶדֶר אֶחָד וּבוֹ שֻׁלְחָן, הָעוֹמֵד עַל יַד הַקִּיר לִפְנֵי הַחַלּוֹן הַקָּטָן הַמִּתְרוֹמֵם מְעַט מֵעַל מִפְסַעַת הָרְחוֹב; סַפְסָל וּשְׁנֵי כִסְאוֹת נוֹשָׁנִים; אֲרוֹן הַמְשַׁמֵּשׁ לִבְגָדִים וְלִכְלֵי הָאֹכֶל כְּאֶחָד וּשְׁתֵּי מִטּוֹת, הָאַחַת גְּדוֹלָה וְהַשֵּׁנִית קְטַנָּה, הָעוֹמְדוֹת לֹא הַרְחֵק מֵהַתַּנּוּר. בַּחֶדֶר שׁוֹרֵר עֹנִי אֲבָל נִקָּיוֹן. עֵת הַחִזָּיוֹן יוֹם חֹרֶף לִפְנֵי הַצָּהֳרָיִם.

מַחֲזֶה רִאשׁוֹן.

(אַךְ הֵאִיר הַבֹּקֶר. יִצְחָק, לָבוּשׁ בְּגָדִים מְטֻלָּאִים אֲבָל נְקִיִּים, יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא לִפְנֵי הַשֻּׁלְחָן וְקוֹרֵא בַסֵּפֶר. כַּעֲבֹר זְמַן מָה הוּא מַנִּיחַ אֶת הַסֵּפֶר הַצִּדָּה וְנִשְׁעָן עַל גַּב הַכִּסֵּא.)

מַה מְּאֹד חָפַצְתִּי לִקְרֹא אֶת סוֹף הַסִּפּוּר הַזֶּה. אַךְ זֶהוּ סִפּוּר נִפְלָא! מַה טּוֹב כִּי עָלָה בְיָדִי לְהַשִּׂיגוֹ וּבְזוֹל. אַךְ שְׁתֵּי אֲגוֹרוֹת שִׁלַּמְתִּי בִּמְחִירוֹ לְמֹשֶׁה הַמּוֹכֵר־סְפָרִים; אַךְ צַר לִי כִּי חֲסֵרִים בְּסוֹפוֹ עָלִים אֲחָדִים. הַסִּפּוּר מֹשֵׁךְ אֶת לְבָבִי כָּל כָּךְ, עַד כִּי מְאוּמָה לֹא יֵיקַר עַתָּה בְּעֵינַי לָתֵת בְּעַד הֶעָלִים הַחֲסֵרִים. (חוֹשֵׁב רְגָעִים אֲחָדִים) אֲבָל הֲלֹא אַחַת הִיא לִי. אֶת הַסִּפּוּר אֲנִי יוֹדֵעַ. מְחִיר הַסֵּפֶר כְּשֶׁהוּא חָדָשׁ רַב מְאֹד, וַאֲנִי אֵינֶנִּי רַשַּׁאי לְהוֹצִיא כֶּסֶף עַל סְפָרִים. הֵן מְעַט הוּא הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אַרְוִיחַ יוֹם יוֹם בְּרֹב עָמָל, וְאִמִּי הַטּוֹבָה חוֹלָה וְהָרוֹפֵא צִוָּה לְכַלְכְּלָהּ הֵיטֵב בְּבָשָׂר וָיַיִן, וְאֵיךְ אוּכַל לְהוֹצִיא אֶת מְעַט כַּסְפִּי עַל סְפָרִים? בְּסוֹף הַסִּפּוּר תָּבֹא כְּבוֹדֵי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר תֵּצֵא לָנוּ מֵחַיֵּי גִּבּוֹרוֹ, וְאֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת אָבִין גַּם מִבְּלִי אֲשֶׁר אֶקְרָאֶנָּה. (חוֹשֵׁב; נֶאֱנָח.) כֵּן; אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲנִי מֵבִין... אֲבָל מַה תִּסְכֹּן לִי? הֵן הוּא חַי בִּזְמַן אַחֵר וּבְמַצָּב אַחֵר. רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה עֲרִירִי בְּתֵבֵל, בְּאֵין אָב וָאֵם וְאַחִים, וְלֹא כָבֵד עָלָיו לַעֲזֹב אֶת הַצֹּאן וְלִהְיוֹת גּוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה, לִחְיוֹת חַיֵּי צַעַר וְלִלְמֹד בִּשְׁקִידָה עַד אֲשֶׁר הָיָה לִגְאוֹן יִשְׂרָאֵל וּלְמוֹרֶה לָעָם כֻּלּוֹ. וַאֲנִי מָה? אִמִּי חוֹלָה וַעֲנִיָּה, וְעָלַי לִדְאֹג בַּיּוֹם לְכַלְכְּלָתָהּ וּבָעֶרֶב לְשׂוֹחֵחַ עִמָּהּ וּלְהַשְׁכִּיחָהּ אֶת יְגוֹנָהּ וְצָרוֹתֶיהָ; וְאִם אָמַרְתִּי לַעֲשׂוֹת כְּרַבִּי עֲקִיבָא וְהָיִיתִי רֵעַ מְרַצֵּחַ. לֹא! כַּדָּבָר הַזֶּה לֹא אֶעֱשֶׂה כָּל יָמַי. (חוֹשֵׁב עוֹד.) וּבְנוֹגֵעַ לַלִּמּוּדִים הִנֵּה יָכֹל אוּכַל לְאַחַר שֶׁבֶת בַּלַּיְלָה כַּאֲשֶׁר תִּשְׁכַּב אִמִּי, גַּם אַשְׁכִּים בַּבֹּקֶר וְאֶקְרָא וְאֶלְמַד מְעָט. וּמַה גַּם אִם אַצְלִיחַ בְּמִסְחָרִי אוּכַל לָשׁוּב הַבַּיְתָה בְּשָׁעָה אוֹ שְׁעָתַיִם קֹדֶם וְלָמַדְתִּי עוֹד. אֶתְמוֹל הָיָה לִי יוֹם טוֹב מְאֹד; אִמִּי הַיְקָרָה עוֹדֶנָּה יְשֵׁנָה וְלֹא תֵדַע כַּמָּה הִרְוַחְתִּי. הֶאָח, מַה מְּאֹד תִּשְׂמַח כַּאֲשֶׁר תִּיקַץ וְתִרְאֶה בְּעֵינֶיהָ אֶת כָּל הַכֶּסֶף. סְכוּם כָּזֶה לֹא הֵבֵאתִי לָהּ עוֹד מִיָּמָי. הִיא לֹא תַאֲמִין לְמַרְאֵה עֵינֶיהָ.

מַחֲזֶה שֵׁנִי.

יִצְחָק וְרָחֵל.

רָחֵל (מִתְעוֹרֶרֶת): צַפְרָא טָבָא לָךְ, בְּנִי.

יִצְחָק (נִגָּשׁ אֶל הַמִּטָּה וְנוֹשֵׁק לְאִמּוֹ): צַפְרָא טָבָא לָךְ, אִמִּי הַיְקָרָה.

רָחֵל: הִנְּךָ עֵר, בְּנִי, כַּנִּרְאֶה, זֶה שָׁעוֹת אֲחָדוֹת. כְּבָר הִתְפַּלַּלְתָּ גַּם קָרָאתָ בַּסֵּפֶר. אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב נָפְלָה עָלַי תַּרְדֵּמָה וָאִישַׁן וְלֹא חִכִּיתִי לְךָ, וְהַיּוֹם אֵחַרְתִּי מְעַט לָקוּם. חַכֵּה נָא, מְעַט, יַקִּירִי, וְאָשִׂים לְפָנֶיךָ מְעַט אֹכֶל בְּטֶרֶם תֵּצֵא אֶל הָרְחוֹב.

יצחק: טוב עשית, אמא, שלא חכית לי אתמול, כי אחרתי הפעם לשוב הביתה, והרופא אמר, כי השנה טובה לבריאותך, ולא טוב לך לאחר שבת בשבילי. ואולם דעי לך, כי יום טוב היה לי אתמול והרוחתי הרבה מאד. (מורה לה את ארנק כספו.) מצאי נא, אמי היקרה, כמה כסף בארנק הזה?

רחל: שני רבלים?

יצחק: יותר.

רחל: שלשה רבלים?

יצחק: יותר, יותר.

רחל: (בהשתוממות) עוד יותר! וכמה?

יצחק: (מוסר לה את הארנק בשמחה) חמשה רבלים ושש עשרה קפיקה.

רחל: חמשה רבלים ושש עשרה קפיקה! האמנם? (מונה הכסף) כן. אבל איכה זה הרוחת, בני, סכום גדול כזה? הן לפני הצהרים לא הרוחת מאומה.

יצחק: כן, אמי, לפני הצהרים לא הרוחתי מאומה וגם לאחר הצהרים סבבתי שעות אחדות בשוקים וברחובות, וכבר אמרתי לשוב הביתה בידים ריקות ובנפש מרה. והנה בעברי ברחוב הנזירים פגשתי במורי מלפנים ותלמידיו, אשר שבו העירה מטיול בסביבה. כאשר ראני המורה מרחוק קראני אליו וישאל לשלומי ולשלומך, ואספר לו הכל. אז הללני המורה לפני התלמידים וגם קנה ממני סבריות שונות, ואחריו קנו גם התלמידים עד אשר לא נשאר מאומה בסלי. והמורה אמר לי, כי אבא לעתים קרובות אל ביתו ואל בית הספר וקנה ממני הוא וקנו גם התלמידים וארויח יותר. אז נפרדתי מהמורה והתלמידים, רצתי אל בית המסחר וקניתי סל חדש, ואסובב אחר כן בעיר, עד באי נכח התיאטרון; שם חכיתי עד תם החזיון ומכרתי גם את הסל השני. כה הרוחתי את הסכום הגדול הזה. בכסף הזה תקני לך, אמא, לטרא קקאו ובקבוק יין טוב ובשר ואכלת כאשר צוה לך הרופא ושבת מהר לאיתנך; כי לא אוכל לראות אותך אוכלת תמיד אך מעט תבשיל של גריסין ולחם ותה, בעת אשר כחותיך רפות עד מאד מן המחלה העזה אשר עברה עליך.

רחל (נושקת אותו על מצחו): בן יקיר אתה לי! אבל חלילה לי מעשות זאת, לא בכל יום יקרו נסים כאלה, ומי יודע אם היום או מחר תרויח גם די הוצאותינו. יותר נחוץ כי תקנה לך נעלים חדשות, כי נעליך כבר נקרעו והקר גדול עתה. האמנם לא קר לך לסובב כל היום בחוץ ערום ויחף?

יצחק: לא, אמי, לא קר לי כלל, ואם גם קר מעט לפעמים — אין דבר! לא נאוה לאיש להתאונן. הן לא נער קטן אני עוד. נער איננו משתכר ואני משתכר.

רחל (נאנחה): כן, אתה משתכר, לדאבוני.

יצחק (מחליק את ידה באהבה): אל נא תאנחי, אמי, ואל תעצבי, כי העצב מזיק לבריאותך. אמנם מאד חפצתי לבקר עוד שנים אחדות את בית הספר; אך מאשר אני, כי יכל אוכל להיות לך, אמי הטובה, לעזר בימים הרעים האלה.

רחל (נושקת לו בשמחה): כן, יקירי, יהי שם יי מהלל, כי לא עזבני בעניי ויתן לי לנחמה בן יקיר ונחמד כמוך.

יצחק: ואני אודה את יי, כי נתן לי אם חמודה כמוך. האח, מה אהב אותך, אמי היקרה; וכראותי אותך בריאה ושמחה אאהבך משנה אהבה.

רחל: אם כן, בני, אשתדל תמיד להיות שמחה.

יצחק (מוחא כף): אך זהו טוב!... (מביט אל השעון) אבל עלי ללכת, כי כבר הגיעה השעה השמינית.

רחל: לך, מחמדי, יי יצליח מעשיך.

יצחק (נושק לאמו): שלום, אמא יקרה.

רחל (משיבה לו נשיקות רבות): שלום, בני היקר!

מחזה שלישי.

רחל לבדה.

(היא עומדת על יד השלחן ומביטה בעד החלון אחרי יצחק העומס את סלו והולך מהר.) יי יצליח את דרכך, בן נחמד, ויהי עמך בכל אשר תפנה; (חושבת רגעים אחדים) אבל לא טוב הדבר אשר אני עושה לשים כל על הפרנסה על נער קטן ורך כזה. מצב בריאותי כבר הוטב ויכל אוכל גם אני לעבד מעט, אולי אשתכר גם אני דבר־מה ואקל מעט את עלו הכבד. (פותחת הארגז ומוציאה משם חתיכות בד ויושבת אל השלחן לתפר. אחרי זמן־מה נאנחה מעמק הלב) אבל, אלי! אלי! העבודה קשה לי מאד. גם אור עיני אין אתי כלפנים. הה, למה לי חיים כאלה, אם נטל עלי להיות למשא על הילד האמלל (מניחה הבד על השלחן; ראשה נשען על ידיה והיא שקועה במחשבות; אחרי רגעים אחדים היא נעורה פתאם). מה זאת?... קול צעדים אני שומעת... צעדיו המה... הוא רץ... מה זה קרהו?.. (רצה נכח הפתח).

מחזה רביעי.

רחל ויצחק.

יצחק (פותח הדלת מהר וקורא): אמא! אמא! (נופל על אחד הכסאות) רצ־תי מ־הר... עד־כי... לא... אוכל... לשאף... רוח...

רָחֵל (נִבְהָלָה): מַה זּאת, בְּנִי מַחֲמַדִּי? הֲקָרְךָ אָסוֹן חָלִילָה? דַּבְּרָה נָא, יַקִּירִי, מַה נִּהְיָתָה!

יִצְחָק: לֹא, אִמָּא; אַרְנָק... כֶּסֶף מָצָאתִי.

רָחֵל: אַרְנַק כֶּסֶף?

יִצְחָק: וּבָאַרְנָק שְׁטָרוֹת רַבִּים, כַּשְּׁטָרוֹת אֲשֶׁר רָאִיתִי אֶצְלֵךְ לִפְנֵי שָׁנִים אֲחָדוֹת.

רָחֵל: שְׁטָרוֹת כֶּסֶף?!

יִצְחָק: כֵּן, אִמָּא. (מוֹצִיא אֶת הָאַרְנָק מִכִּיס־הֶחָזֶה אֲשֶׁר לִמְעִילוֹ וְנוֹתְנוֹ לָהּ) הִנֵּהוּ.

רָחֵל (פּוֹתַחַת אֶת הָאַרְנָק, בְּהִשְׁתּוֹמְמוּת): אֵלִי, הֲלֹא שְׁטָרוֹת בְּנֵי חֲמֵשׁ מֵאוֹת רְבָלִים הֵן! (מוֹנָה:) אֶחָד, שְׁנַיִם, שְׁלֹשָׁה, אַרְבָּעָה, חֲמִשָּׁה, שִׁשָּׁה, שִׁבְעָה, שְׁמוֹנָה, תִּשְׁעָה, עֲשָׂרָה, חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים רֻבָּל!!

יִצְחָק (גַּם כֵּן בְּשִׂמְחָה וּבְהִשְׁתּוֹמְמוּת): חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים רֻבָּל! הֶאָח! עֹשֶׁר רַב הִקְרָה יְיָ לְפָנֵינוּ!

רָחֵל (נֶאֱנָחָה): כֵּן, בְּנִי, לְמַעַן הֲשִׁיבוֹ לִבְעָלָיו.

יִצְחָק (כִּרְצִינוּת): צָדַקְתְּ, אִמִּי, הַכֶּסֶף לֹא לָנוּ הוּא, וְעָלֵינוּ לַהֲשִׁיבוֹ לִבְעָלָיו.

רָחֵל: אֲבֵדָה כָּזֹאת מְבִיאָה לִפְעָמִים לִידֵי אֲסוֹנוֹת נוֹרָאִים. יֵשׁ אֲשֶׁר תַּהֲרֹס חַיֵּי מִשְׁפָּחָה שְׁלֵמָה.

יִצְחָק: צַר לִי עַל הָאֻמְלָלִים! הֵן אָסוֹן נוֹרָא הוּא לַאֲבֹד בְּרֶגַע אֶחָד הוֹן רַב כָּזֶה. אֲבָל אֲנַחְנוּ הֵן לֹא נֵדַע לְמִי הַכֶּסֶף וּלְמִי נְשִׁיבֵהוּ?

רָחֵל: נוֹדִיעַ עַל דְּבַר הָאֲבֵדָה בָּעִתּוֹנִים. אֲבָל נְחַפְּשָׂה נָא בָּרִאשׁוֹנָה עוֹד מְעַט בָּאַרְנָק. הֵן גַּם מִכְתָּבִים אֲחֵרִים בּוֹ אוּלַי יִוָּדַע לָנוּ מֵהֶם מִי הוּא בַּעַל הָאֲבֵדָה. (מְחַפֶּשֶׂת) הִנֵּה מִכְתָּב וְכַרְטִיסֵי־בִקּוּר אֲחָדִים. (קוֹרְאָה הַכְּתֹבֶת אֲשֶׁר עַל מַעֲטֶפֶת הַמִּכְתָּב) לְהָאָדוֹן בִּנְיָמִין עַמִּינָדָב, רְחוֹב הַבַּרְזֶל מִסְפָּר 12. (מַבִּיטָה עַל הַכַּרְטִיסִים). גַּם עַל כָּל הַכַּרְטִיסִים כָּתוּב שֵׁם הָאָדוֹן הַזֶּה וְשֵׁם הָרְחוֹב וּמִסְפַּר הַמָּעוֹן.

יִצְחָק: אִם כֵּן הָאָדוֹן הַזֶּה הוּא בַּעַל הָאֲבֵדָה. מִפֹּה עַד רְחוֹב הַבַּרְזֶל אַךְ מֶרְחַק צְעָדִים אֲחָדִים. אֵלְכָה אֵלָיו וְאָשִׁיב לוֹ אֶת אֲבֵדָתוֹ.

רָחֵל: לֹא, בְּנִי, כַּדָּבָר הַזֶּה אַל תַּעֲשֶׂה. מִן הַמִּכְתָּב וְהַכַּרְטִיסִים אֵין עוֹד רְאָיָה שֶׁהָאָדוֹן עַמִּינָדָב הוּא בֶּאֱמֶת בַּעַל הָאֲבֵדָה. עַל כֵּן טוֹב תַּעֲשֶׂה אִם תֵּלֵךְ אֵלָיו וּשְׁאַלְתּוֹ אִם לֹא אָבַד דְּבַר מָה; וְאִם יֹאמַר, כִּי אָבַד אַרְנַק כֶּסֶף, תֹּאמַר לוֹ, כִּי בִּקַּשְׁתִּיו לָסוּר אֵלַי, וְכַאֲשֶׁר יִתֵּן לִי סִמָּנִים עַל הָאַרְנָק וְהַכֶּסֶף אֲשִׁיבֵהוּ לוֹ.

יִצְחָק: צָדַקְתְּ, אִמָּא יְקָרָה. גַּם בְּבֵית הַסֵּפֶר הָיִינוּ עוֹשִׂים כֵּן. כַּאֲשֶׁר מָצָא תַלְמִיד בַּחֲצַר בֵּית הַסֵּפֶר אוֹלָר[1], עֵט אוֹ חֵפֶץ אַחֵר, לֹא הָיָה שׁוֹאֵל: מִי אָבַד אוֹלָר אוֹ קֶסֶת, כִּי אִם: מִי אָבַד דְּבַר־מָה? וְרָצוּ אֵלָיו כָּל הַתַּלְמִידִים וְקָרָא אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֵיזֶה חֵפֶץ, עַד אֲשֶׁר נִמְצָא בַּעַל הָאֲבֵדָה הָאֲמִתִּי.

רָחֵל: מַהֵר וָלֵךְ בְּנִי, לְבֵית הָאָדוֹן עַמִּינָדָב.

יִצְחָק: הִנְנִי הוֹלֵךְ, אִמָּא, וּמַהֵר אָשׁוּב. וְעַתָּה שָׁלוֹם. (כּוֹנֵן צְעָדָיו אֶל הַפֶּתַח).

רָחֵל (קוֹרְאָה אַחֲרָיו): הַשְּׁלָחֲנִי בִּנְיָמִין עַמִּינָדָב, רְחוֹב הַבַּרְזֶל מִסְפָּר 12; אַל תִּשְׁכָּח. שָׁלוֹם!

מַחֲזֶה חֲמִשִּׁי.

רָחֵל לְבַדָּהּ.

מָה רַבָּה הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר יָבִיא שָׁמָּה! כָּל בְּנֵי הַבַּיִת בְּוַדַּי נוֹאָשִׁים עַתָּה מְאֹד: פְּנֵי הָאָב שְׁחוֹרִים מִשְּׁחוֹר, הָאֵם מִתְעַלֶּפֶת וְהַיְלָדִים בּוֹכִים וּמִתְאַבְּלִים. וְהוּא יְנַחֲמֵם וְיָשִׁיב לָהֶם אֶת עָשְׁרָם וְאָשְׁרָם... (חוֹשֶׁבֶת רְגָעִים אֲחָדִים.) אֲבָל הוּא שְׁלָחָנִי, וְהַשְּׁלָחָנִים עֲשִׁירִים תָּמִיד, וְאוּלַי הוּא גַּם עָשִׁיר גָּדוֹל, וַחֲמֵשֶׁת אַלְפֵי רֻבָּל שֶׁאָבְדוּ כְּאַיִן הֵם בְּעֵינָיו. חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים רֻבָּל! לוּ הָיָה לִי הוֹן רַב כָּזֶה, כִּי אָז הֵן בָּא הַקֵּץ לְכָל צָרוֹתֵינוּ: בְּנִי לֹא הָיָה אָנוּס לְסוֹבֵב עִם סַלּוֹ כָּל הַיּוֹם בַּקֹּר וּבַחֹם. (מַפְסִיקָה בִּדְבָרִים וּמַקְשִׁיבָה) קוֹל צְעָדִים אֲנִי שׁוֹמַעַת עוֹד הַפַּעַם... (רָצָה אֶל הָאָרוֹן וּמַנִּיחָה שָׁם אֶת הָאַרְנָק וְסוֹגֶרֶת אֶת דַּלְתוֹתָיו).

מַחֲזֶה שִׁשִּׁי.

רָחֵל וְנַחְשׁוֹן.

נַחְשׁוֹן (מִתְדַּפֵּק עַל הַדֶּלֶת): הוֹי, פִּתְחוּ נָא!

רָחֵל (נִבְהָלָה). הָהּ, אֵלִי, נַחְשׁוֹן הוּא. (פּוֹתַחַת הַדֶּלֶת).

נַחְשׁוֹן: שָׁלוֹם לָךְ, גְּבִרְתִּי. סִלְחִי נָא לִי, כִּי הִקְדַּמְתִּי כֹּה לָבֹא. יוֹם הַשִּׁלּוּם הַיּוֹם וְעָלַי לְהָבִיא לְבַעַל הֶחָצֵר אֶת דְּמֵי הַדִּירָה שֶׁל כָּל הַמְּעוֹנוֹת. תְּנִי לִי אֵפוֹא שְׂכַר מְעוֹנֵךְ.

רָחֵל: אֲדַמֶּה כִּי חַיֶּבֶת אֲנִי...

נַחְשׁוֹן: בְּעַד שְׁנֵי רִבְעֵי שָׁנָה. בְּבֹא יוֹם הַשִּׁלּוּם לָרֶבַע הָרִאשׁוֹן לֹא נְשִׁיתִי בָּךְ, יַעַן כִּי חָלִית אָז, וָאֲחַכֶּה עַד עַתָּה, אֲבָל הַפַּעַם אֲדַמֶּה כִּי...

רָחֵל: אֲבָל סְלַח נָא לִי, אֲדֹנִי; כִּי גַּם הַפַּעַם לֹא אוּכַל עוֹד לְשַׁלֵּם...

נַחְשׁוֹן: סִלְחִי נָא לִי, גְּבִרְתִּי, וַאֲנִי לֹא אוּכַל לְחַכּוֹת עוֹד. אֵינֶנִּי אָדוֹן לַבַּיִת הַזֶּה לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינָי; פָּקִיד אֲנִי הָעוֹשֶׂה אֶת מִצְוַת אֲדֹנָיו, וְעָלַי לִגְבּוֹת שְׂכַר הַמְּעוֹנוֹת בְּמוֹעֲדוֹ.

רָחֵל: הָהּ, אֵלִי, אֵלִי! מָה אֶעֱשֶׂה הַפָּעַם?

נַחְשׁוֹן: וּמָה אֶעֱשֶׂה אֲנִי? מָה אֶעֱנֶה לְבַעַל הֶחָצֵר בְּדָרְשׁוֹ מִמֶּנִּי אֶת שִׁבְעִים הָרְבָלִים שֶׁאַתְּ חַיֶּבֶת לוֹ?

---

[1] סַכִּין קָטָן.

רחל: אבל מה אוכל לעשות אם אין לי עתה מאומה? חכה נא, אדני, עוד מעט, אולי יעזרני יי ושלמתי לך בתודה.

נחשון: סלחי נא, גברתי – שמעתי אומרים, כי זה לא כבר היית עשירה גדולה, ואיכה זה דלות ככה.

רחל (נאנחה): כן; זה לא כבר—אבל רכושנו אבד בידי אנשים רעים. ואישי היקר התעצב כה אל לבו עד כי חלה משבר לב וימת. אחרי מותו החלו ימי עניי. בראשונה עוד התפרנסתי במעט הכסף אשר נשאר לי; וכאשר תם גם כספי זה, החלותי לתפר שמלות וכתנות ואעבד לילה ויום לכלכל את נפשי ונפש בני, אשר למד בבית הספר, כי נער מכשר הוא מאד. אך העבודה הקשה שלא הסכנתי בה ודאגותי הרבות פעלו עלי לרעה עד כי נחליתי גם אני מחלה עזה, שארכה ירחים אחדים, ותביאנו עד ככר לחם. כל החפצים היקרים שנשארו מן הימים הטובים נמכרו אחד אחד לכלכל את מחלתי, וברוך יי כי נצלתי ממות. אך אז נשארנו בחסר כל. בני עזב את בית הספר ויהי לרוכל, ובשכרו המעט נתפרנס בדחק, כי לא שבתי עוד לאיתני ואינני יכלה עוד לשוב לעבודתי ולהשתכר גם אני. יעבר נא עוד זמן־מה, אחזק מעט ואחל לעבד ולהשתכר ואז אשלם לך הכל בתודה.

נחשון: אמנם מאד יצר לי להיות לך כנשה, אבל את יודעת כי גם אני איש עני ובעל משפחה גדולה ואך בעמל רב אמצא את מחיתי, ואם לא אמלא מצות אדני והסירני מפקדתי ולכן זאת אעשה לך. אחכה עוד שבוע אחד, אולי תוכלי לשלם לי במשך העת את המגיע לי ואם לא אהיה אנוס להשכיר את המעון לאחר. ועתה שלום. (יוצא).

(סוף יבא).

ברכסי הר סיני.

הלל וגריון.

(מעשה.)

כהיות הלל עוד נער קטן בא ללמד בבית מדרשו של אבטליון. ואבטליון היה אוהב את תלמידיו, כאשר יאהב האב את בניו; ועל כן קראו לו „אבטליון” לאמר: „אב לטליא”; כי את אשר יקרא היום „ילד”, קראו אז „טליא”. ואולם את הלל אהב יותר מכל התלמידים, כי היה תלמיד מקשיב ושקדן [1]. ויושיבהו אבטליון לימינו ויבדילהו לטובה מכל הנערים.

ויתר התלמידים התקנאו בו וישנאהו בלבבם; ויתנכלו אליו יום יום למצא עליו תואנה [2]) להבאיש את ריחו בעיני המורה ולא יכלו. כי ידע הלל את הלמודים, יותר מכל התלמידים הגדולים ממנו, ומלבד זאת היה חביב ורצוי לכל בהליכותיו הנעימות.

ויחלו התלמידים לכנות אותו בכנוים של גני ויקראו לו בשם „יונת אלם”, כי עיניו היו דומות לעיני יונים, וגם מדברו החשאי [3]) היה דומה להמית יונים. ונערים אחרים כנו לו שם „חרטם”, כי מצאו את חטמו דומה מעט לחרטם הצפור.

והלל היה ענו מאד, ולא התרגז על רעיו המכנים לו כנויים חדשים בכל יום. והיה בשמעו את אחד הנערים קורא: „חרטם!” ונגש אל הנער הקורא ואמר: „הנני, כי קראת לי”.

וצחקו עליו כל הנערים, ולעגו לו; אבל הלל התמים השתומם ולא ידע, מדוע זה יצחקו הנערים?! „הלא יודעים הם כלם, כי זה שמי אשר הם קוראים לי „חרטם”; ואם זה קרא לי, העשיתי דבר רע, אם נגשתי אליו?!”

ויהי היום — והנערים ישבו לפני אבטליון רבם, ושנו את משנתם, ואחדים מהם קראו במקרא; ויהי גם רבים, אשר שננו את שעוריהם על פה. ואחד מן הנערים האלה שכח, איך נקרא בעברית פי הצפרים. ויגש אל אבטליון וישאלהו את הדבר. ואבטליון היה אוהב לענות לתלמידיו על שאלותיהם בקול רם, כי אמר: אולי יש עוד נערים, שאינם יודעים את הדבר הזה — ושמעו גם הם וידעו!”. ויען אבטליון לנער השואל — בקול רם: „חרטם”!

[1]) מתמיד, שוקד תמיד על למודיו. [2]) עלילה. [3]) בלחש.

והלל היה שקוע בלמודו, ולא שמע את שאלת התלמיד; ובשמעו פתאם את רבו קורא „חרטם”, ויקרב לפניו בחרדה, ויקרא: הנני, רבי, כי קראת לי!”

וישתומם אבטליון ויאמר: „מתי קראתי לך, בני? שוב למקומך!”

— אבל הלא קראת — „חרטם”! — ענה הלל מתבייש.

— „ומה אם אמרתי חרטם?” — התפלא אבטליון עוד יותר.

והלל נכלם ולא ענה דבר. אך אבטליון חקר ודרש את התלמידים, ויודע לו, כי התלמידים קוראים לו להלל בכנוי „חרטם”.

ויגער בהם אבטליון, ויוכיחם על פניהם; ויתבוששו התלמידים מאד, ויבטיחהו כי לא יוסיפו עוד לכנות את הלל בכנויו.

אך הנערים הרעים שבין התלמידים התקנאו בו, בראותם את רבם — מקפיד על כבוד התלמיד הקטן הזה — ויתחכמו לו, וכפעם בפעם, בבוא הלל אל בית המדרש, וקרבו אליו שני נערים מאויביו, וקרא האחד „חר” וגמר השני — „טם”; והתהללו אז לאמר: גם את פקדת רבנו אנחנו שומרים, כי אין איש מאתנו קורא לו בכנוי זה — והלל שומע בכל זאת את הכנוי, שאנו רוצים לקרא לו.

ואחרים מן הנערים הרעים ישבו אצל הלל ויתממו [4]) וישננו על פה: „חרטם הוא פי הנשר” — „חרטם הוא פי הנשר”, ובכל פעם, אשר אמרו „חרטם”, פנו אל הלל, וכמעט שתקעו את המלה אל תוך אזנו; ובאמרם „פי הנשר” הסבו פניהם ממנו.

ואמרו הנערים ההם זה לזה: „אין אנחנו קוראים את הלל בכנויו, אך משננים אנחנו את פרוש המלה לבל נשכחנה”.

וצחקו אז כל הנערים לדבריהם, וצחק גם הלל; כי מצאה חן בעיניו תחבלת הנערים לשמר את פקדת מורם ולכנות אותו בכל זאת בכנויו.

[4]) עשו את עצמם כתמימים.

עָבְרוּ יָמִים מִסְפָּר, וַיִּרְאוּ הַנְּעָרִים, כִּי הִלֵּל לֹא יִרְגַּז וְלֹא יַקְפִּיד עַל כִּנּוּיוֹ, וַיָּחֵלּוּ לְבַקֵּשׁ וּלְהַמְצִיא לוֹ כִּנּוּי חָדָשׁ, אֲשֶׁר יָבִיא אֶת הִלֵּל לִידֵי כַּעַס. וּבֵין הַתַּלְמִידִים הָיָה נַעַר אֶחָד וּשְׁמוֹ גֻּרְיוֹן בֶּן־נַקְדִּימוֹן הֶעָשִׁיר, סָבוֹ[5] שֶׁל נַקְדִּימוֹן בֶּן גֻּרְיוֹן, הֶעָשִׁיר הַגָּדוֹל בִּימֵי חֻרְבַּן יְרוּשָׁלָיִם.

וְגֻרְיוֹן שָׂנֵא אֶת הִלֵּל עוֹד יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר שְׂנֵאָהוּ כָּל הַתַּלְמִידִים הָרָעִים; כִּי הוּא הָיָה טִפֵּשׁ גָּדוֹל, גַּם־מֹחַ וְשַׁכְחָן נוֹרָא: אֶת אֲשֶׁר לָמַד הַיּוֹם, שָׁכַח בְּיוֹם מָחָר; וּמִלְּבַד זֶה הָיָה בַּעַל גַּאֲוָה וְרַע עַיִן, וַיְקַנֵּא מְאֹד בְּכָל הַכָּבוֹד וְהַחִבָּה, אֲשֶׁר יַרְאֶה אַבְטַלְיוֹן לְהִלֵּל, וַיִּשְׂנָאֵהוּ מְאֹד.

וְקָנָה גֻּרְיוֹן מַמְתַּקִּים וּמִגְדָּנוֹת, וְחִלֵּק לַחֲבֵרָיו הַתַּלְמִידִים הָרָעִים, לְמַעַן אֲשֶׁר יַמְצִיאוּ כִּנּוּיִים לְהִלֵּל. וּכִרְאוֹת גֻּרְיוֹן, כִּי הִלֵּל אֵינוֹ מַקְפִּיד עַל כִּנּוּיָיו, וַיִּקְרָא: „שִׁמְעוּ נָא, חֶבְרָה! אֲנִי מָצָאתִי כִּנּוּי טוֹב וְרָאוּי לוֹ! נִקְרָא לוֹ „עָנִי"! כִּי הֲיֵשׁ חֶרְפָּה גְּדוֹלָה מִן הָעֲנִיּוּת?

נְעָרִים רַבִּים מֵאֲנוּ לִקְרֹא לְהִלֵּל בַּכִּנּוּי הַזֶּה, בְּדַעְתָּם, שֶׁגַּם הֵם בְּנֵי עֲנִיִּים, אֲבָל לֹא הֵעֵזּוּ לְהִתְנַגֵּד לְגֻרְיוֹן בֶּן הֶעָשִׁיר, הַקּוֹנֶה מַמְתַּקִּים וּמְצַלְצֵל תָּמִיד בַּפְּרֻטּוֹת שֶׁבְּכִיסוֹ — וַיָּחֵלּוּ לְכַנּוֹת אֶת הִלֵּל „עָנִי, אֶבְיוֹן, דַּל" וּבְכָל הַכִּנּוּיִים וְהַתְּאָרִים, אֲשֶׁר יִקָּרֵא בָהֶם הֶעָנִי.

וְהִלֵּל, בְּשָׁמְעוֹ אֶת כִּנּוּיָיו הַחֲדָשִׁים, נֶעֱצַב אֶל לִבּוֹ וַיֵּבְךְּ; כִּי זָכַר אֶת הוֹרָיו הָעֲנִיִּים, וַיִּשָּׁעֵר בְּנַפְשׁוֹ, כִּי בְּלִי סָפֵק הֵם רְעֵבִים עַתָּה לַלֶּחֶם, וְאוּלַי גַּם אֶתְמוֹל הָיוּ רְעֵבִים, וּמִי יוֹדֵעַ אִם לְפָחוֹת בְּיוֹם מָחָר יִהְיוּ שְׂבֵעִים, וַיִּשְׁפֹּךְ דְּמָעוֹת חָרֵשׁ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאוּ הַנְּעָרִים הָאַכְזָרִים אֶת הִלֵּל בּוֹכֶה, וַיִּשְׂמְחוּ מְאֹד וַיִּקְרְאוּ: הִנֵּה עַתָּה מְצָאנוּ לוֹ כִּנּוּי טוֹב, אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לִשְׁמֹעַ — מִבְּלִי הִתְרַגֵּז וְהִתְקַצֵּף. מֵאָז וָהָלְאָה קָרְאוּ הַנְּעָרִים, לְהִלֵּל „עָנִי", עַד כִּי לְסוֹף נִשְׁכַּח כִּמְעַט שְׁמוֹ הָאֲמִתִּי מִפִּי הַנְּעָרִים, וַיִּקְרְאוּ לוֹ רַק בְּשֵׁם „עָנִי".

וְהָיָה בְּצֵאת הַנְּעָרִים מִבֵּית סִפְרָם לָשׁוּב הַבַּיְתָה, וְדִבְּרוּ הַנְּעָרִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וְאָמַר נַעַר אֶל חֲבֵרוֹ: „הַיּוֹם יָדַעְתִּי אֶת שִׁעוּרַי וְאֶת מִשְׁנָתִי הֵיטֵב, כִּמְעַט כְּ„עָנִי", לֵאמֹר: „כִּמְעַט כְּהִלֵּל".

וְיֵשׁ אֲשֶׁר עָלַב נַעַר אֶת רֵעֵהוּ, וַיֹּאמֶר הַנֶּעֱלָב לְהִתְאוֹנֵן בְּאָזְנֵי אַבְטַלְיוֹן, וַיְמַהֵר אָז הָעוֹלֵב לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה מֵאֵת הַנֶּעֱלָב לֵאמֹר: „סְלִחָה לִי וְאַל תְּסַפֵּר זֹאת לְרַבֵּנוּ!"

וְעָנָה אָז הַנֶּעֱלָב: „הֲכִי „עָנִי" אֲנִי לִסְלֹחַ לְעוֹלְבַי?"

וְהָיָה זֶה כְּאִלּוּ אָמַר: „הֲכִי הִלֵּל אֲנִי, שֶׁדַּרְכּוֹ לִסְלֹחַ לְכָל מַעֲלִיבָיו?"

וְיֵשׁ גַּם אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ נַעַר רָעֵב מֵחֲבֵרוֹ הָאוֹכֵל אֶת פְּרוּסַת לַחְמוֹ, כִּי יִפְרֹס גַּם לוֹ פַּת לֶחֶם, וְאָמַר; חוּס נָא, חֲמֹל נָא עָלַי, כִּי מֵאָז הַבֹּקֶר לֹא בָא אֹכֶל אֶל פִּי!"

[5]) אֲבִי אָבִיו.

וְעָנָה אָז רֵעֵהוּ: „הֲכִי „עָנִי" אֲנִי לַחְמֹל עַל אֲחֵרִים וּלְהַרְעִיב אֶת נַפְשִׁי אֲנִי?!"

וְהָיָה זֶה כְּאִלּוּ אָמַר: „הֲכִי „הִלֵּל" אֲנִי, שֶׁדַּרְכּוֹ לַחְמֹל עַל רֵעָיו הָעֲנִיִּים וְלָתֵת לָהֶם אֶת פִּתּוֹ וּלְהַרְעִיב אַחֲרֵי כֵן אֶת נַפְשׁוֹ כָּל הַיּוֹם?!"

וְגֻרְיוֹן בֶּן נַקְדִּימוֹן הָיָה מְצֻיָּן בֵּין כָּל הַנְּעָרִים בְּגַסּוּתוֹ וּבְבַעֲרוּתוֹ; וְהָיָה כַּאֲשֶׁר חָפֵץ נַעַר אֶחָד לְהַעֲלִיב בַּחֲבֵרוֹ, וְאָמַר: „גַּם אַתָּה וּבַעַר כְּגֻרְיוֹן!"

וְהַתַּלְמִידִים הִתְרַבּוּ מִיּוֹם לְיוֹם, וַיִּהְיוּ בֵּין הַתַּלְמִידִים הַחֲדָשִׁים גַּם נְעָרִים חֲכָמִים וְטוֹבִים גַּם בּוּרִים וְנִמְּשֵׁי רוּחַ, וְדִבְּרוּ הַנְּעָרִים בְּתַלְמִידִים הַחֲדָשִׁים וְהוֹצִיאוּ עֲלֵיהֶם מִשְׁפָּט לֵאמֹר: „הַנַּעַר הַלָּז חָכָם וְנָבוֹן הוּא כִּמְעַט כְּ„עָנִי", וְהַנַּעַר הַזֶּה הֶדְיוֹט כְּ„גֻרְיוֹן".

וְהַנְּעָרִים הַחֲדָשִׁים שָׁמְעוּ אֶת שְׁנֵי הַשֵּׁמוֹת — „עָנִי וְגֻרְיוֹן", וַיָּבִינוּ, כִּי הֵם שְׁנֵי כִּנּוּיִם: „עָנִי" כִּנּוּי—לְנַעַר חָכָם, וְגֻרְיוֹן כִּנּוּי—לְנַעַר טִפֵּשׁ — גַּם בְּטֶרֶם יָדְעוּ עוֹד אֶת בַּעֲלֵי שְׁנֵי הַשֵּׁמוֹת — אֶת „הִלֵּל" וְאֶת „בֶּן נַקְדִּימוֹן".

וּלְאַט לְאַט נֶהֶפְכוּ שְׁנֵי הַשֵּׁמוֹת הַ„פְּרָטִים" וַיִּהְיוּ בְּפִי הַנְּעָרִים לְכִנּוּיִם וְשֵׁמוֹת כְּלָלִים, וְהָיָה אִם דִּבְּרוּ בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל אֵיזֶה נַעַר, וְאָמְרוּ: זֶהוּ „עָנִי" אֲמִתִּי. וְאִם סִפְּרוּ בִּגְנוּתוֹ שֶׁל אֵיזֶה נַעַר קְשֵׁה־הֲבָנָה וְטִפֵּשׁ וְאָמְרוּ: „זֶהוּ „גֻּרְיוֹן" מְצֻיָּן... „גֻּרְיוֹן בֵּין הַגֻּרְיוֹנִים"!"

וְאַבְטַלְיוֹן הָיָה אוֹהֵב לְדַבֵּר עִם תַּלְמִידָיו בִּלְשׁוֹנָם וּבְשִׂפְתֵי יְלָדִים, לְמַעַן יָבִינוּ אֶת דְּבָרָיו עַל נְקַלָּה, וְהוּא לֹא יָדַע אֶת מוֹצָא שְׁנֵי הַכִּנּוּיִם הָהֵם — וַיִּסְכֵּן גַּם הוּא לְצַיֵּן אֶת נְעָרָיו בַּשֵּׁמוֹת הָאֵלֶּה, וּבְדַבְּרוֹ אַחֲרֵי כֵן עִם הַחֲכָמִים־הָרַבָּנִים — וְהֶרְאָה עַל הַתַּלְמִידִים הַטּוֹבִים וְאָמַר: „אֵלֶּה הֵם מִבְּנֵי הָ„עֲנִיִּים"!"

וְרָמַז עַל הַתַּלְמִידִים הַפְּחוּתִים וְאָמַר: „מִכִּתַּת הַ„גֻּרְיוֹנִים" הֵם!"

וְגֻרְיוֹן הֵחֵל לִקְנוֹת מַמְתַּקִּים וּלְחַלְּקָם בֵּין חֲבֵרָיו, לְבַל יִקְרָאֻהוּ בִּשְׁמוֹ, כִּי אִם בְּשֵׁם — „בֶּן נַקְדִּימוֹן".

וּבְאַחַד הַיָּמִים וַיִּשְׁלַח נַקְדִּימוֹן עַל יְדֵי עַבְדּוֹ מִגְדָּנוֹת וּמַמְתַּקִּים לִבְנוֹ לְגֻרְיוֹן אֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וַיָּבֹא הָעֶבֶד וַיַּעֲמֹד עַל הַמִּפְתָּן וַיִּקְרָא: „מִי כַּאן[6] גֻּרְיוֹן? גֻּרְיוֹן? מִי כַּאן גֻּרְיוֹן? יֵצֵא אֵלָי!"

וַיַּבִּיטוּ כָּל הַנְּעָרִים אֶל „גֻּרְיוֹן". אֲבָל „גֻּרְיוֹן" נִכְלַם, וַיָּקָם וַיְכַחֵשׁ בִּשְׁמוֹ.

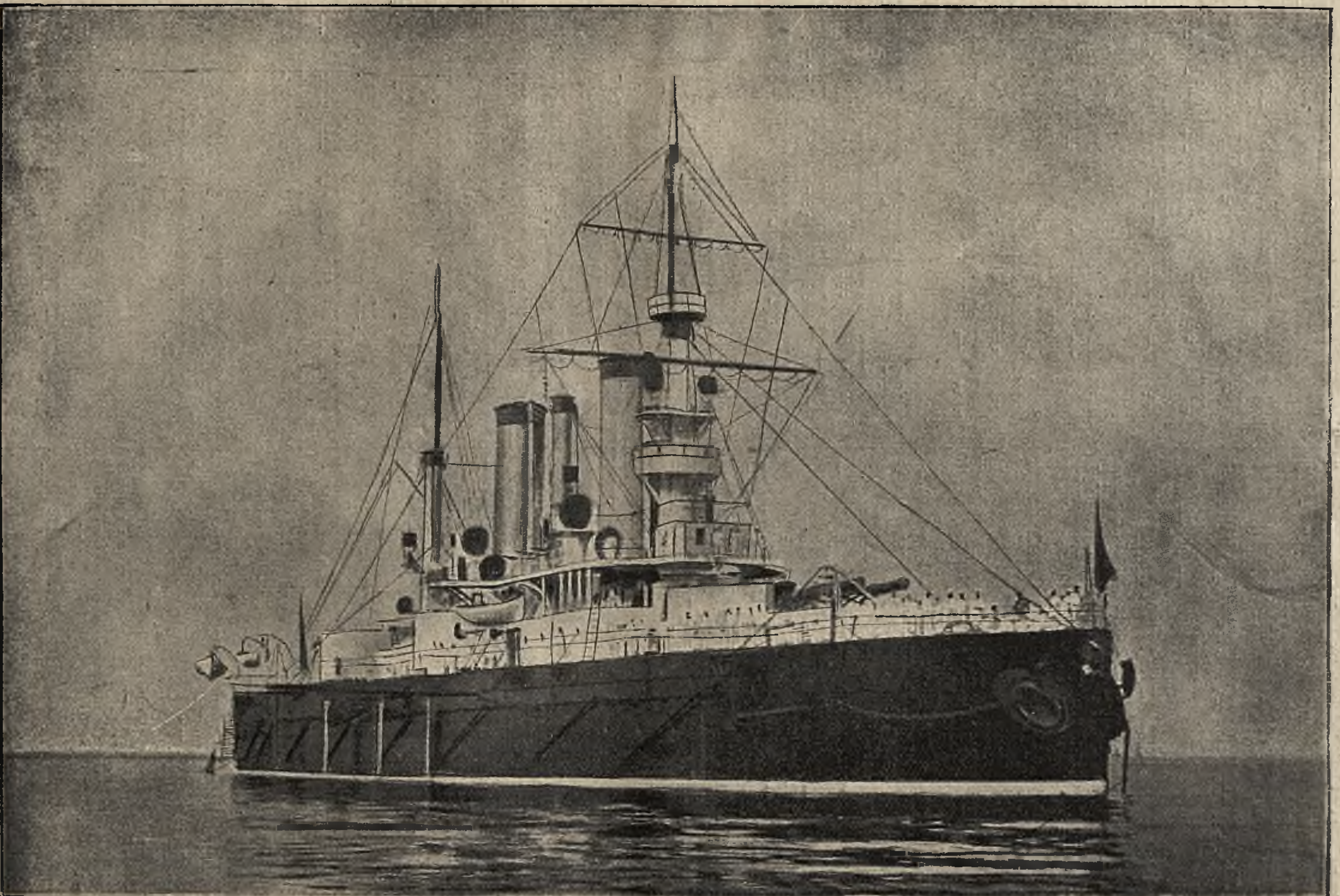
„שֶׁקֶר הַדָּבָר לֹא גֻּרְיוֹן אֲנִי!" — קָרָא בְּדִמְעוֹת עַל לְחָיָיו.

וּמֵאָז הָיָה הַדָּבָר לְפִתְגָּם שָׁגוּר: „הִזָּהֲרוּ בִּבְנֵי הָעֲנִיִּים, שֶׁמֵּהֶם תֵּצֵא תוֹרָה!"

יְהוּדָה שְׁטֵינְבֶּרְג.

[6]) פֹּה.

מִמַּרְאוֹת הַמִּלְחָמָה.

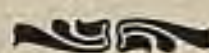

אֳנִיַּת־הַשִּׁרְיוֹן הָרוּסִית „פֶּטְרָפַּבְלוֹבְסְקְ" (שֶׁטָּבְעָה עַל יַד פֹּרְט אַרְטוּר בְּיוֹם 31 לְחֹדֶשׁ מֶרְץ).

מסעות באויר.

(המשך).

והמרקיז די ארלנד, כתב על־פי בקשת רעיו את־כל־פרטי המסע בספר; ואלה דבריו: „כאשר נפרדנו מעל הארץ החלותי להביט למטה, — אל הקהל הרב הנאסף על הככר. השתאיתי מאד בראותי, כי רבבות האנשים האלה עמדו כנציבי[1] שיש, לא נעו ולא זעו, ואמר בלבי: אין זאת כי דואגים לנו האנשים האלה, ועל כן אמרתי להרגיעם, ואוציא ראשי מהסל, ואקד להם; אולם מעשי זה לא פעל עליהם כל פעלה, ואוציא את מטפחתי מכיסי ואנופפה אחת הנה ואחת הנה, — והנה נע פתאום העם וירוצו אל הגן, — הוא המקום אשר עף שמה כדורנו, ואמר בלבי: אין זאת כי חפץ העם לרוץ אחרינו. ברגע הזה קרא לי פילטר ויאמר: יושב אתה, ידידי, ומחבק ידיך בעת אשר כדורנו כמעט לא התרומם מעל הארץ...

— סלח לי, רעי, אמרתי לו: אמנם לא עשיתי עד־הנה דבר לבעבור הרבות עצמה לכדור ולהרימו מעל הארץ, אולם מה־יכלתי עשות, — ופני אחינו העומדים על הארץ הראוני לדעת, כי צר להם עלינו מאד, על־כי אמרתי להרגיעם ולהראות להם כי טוב לנו מאשר להם... ובדברי את הדברים האלה, שמתי תבן באש המחתה, — וירם כדורנו מעט; החלותי שנית להביט למטה, ואֵרא קוים לבנים נוצצים, ואדע כי נהרים ראו עיני, וגם את פרורי[2] פריז ראיתי, ואשתאה מאד אליהם בראותי כי קטנים המה עד־מאד, ויהיו בעיני כציורים קטנים על הגליון. עודני משתאה למראה עיני, והנה קול פילטר קורא אלי לאמר: מתחתנו נהר, וכדורנו הולך הלוך וָרֹדֶת, — מהר־נא, ידידי, ושים תבן במחתה ונתרוממנו שנית! מהרתי לעשות דבר ידידי, ואביט למטה, והנה נהר גדול נראה מתחתנו, ואמר אל פילטר: כפי הנראה גדול הנהר וארך מאד, וכדורנו לא יעברהו! — לו הוספת אש ותבן כי עתה הרחקנו מהנהר מרחק רב, אמר לי פילטר אולם יושב אתה, ידידי, בטל ואומר: מה־נאה מראה זה! מה־נחמדה ככר זו! ואען את־פילטר ואמר: לא ככחך ידידי, כחי, למלא את־ידי עבודה; ומלבד זאת טוב ונעים לי שבתי פה ולא היה עוד דבר, אשר יחרידני ויגזל מנוחתי! ככלותי לדבר את־הדברים האלה, הוספתי תבן ואש במחתה, ברגע הזה הרגשתי, כי נמשך אנכי בחזקה למעלה, ואשתומם מאד. ויאמר לי פילטר: דע, ידידי, כי ברגע הזה אנו עולים במהירות נפלאה למרומים! הביטה למטה וראה את הערים והיערים, ההולכים הלוך וקטן הלוך והראות ככתמים קטנים על האדמה, — והנהרים? האינם בעיניך כנקדות כסף קטנות? ברגע הזה נהדפתי בחזקה ממושבי, וירא פילטר את־הדבר הזה ויאמר: מה־לך, ידידי, האמרת לצאת בסל במחולות? חלילה! עניתיו, יושב אנכי על מקומי כמוך, אפס פתאום נדחפתי דחיפה עצומה וסבתה נעלמה ממני. ויענני פילטר ויאמר: סער נעור פתאום ויגע בכדורנו ויהדפהו, ויען כי בא מהעבר אשר אתה יושב שם, על כן נהדפת, ידידי, ותעמד פתאום בסל בתוך. והסער אשר הלוך הלך וחזק נשאנו מעל הנהר והלאה ויעלנו מעל לבתי הפרור סן־זרמן. וכראות פילטר את־הדבר הזה, קרא לי עוד הפעם: העת להביט אל המראות הנחמדים? שים, ידידי, תבן באש המחתה, פן נרד עתה על אחד הבתים והיינו בכל רע. ואמהר ואעש כאשר צויתי, ויעף כדורנו ויעבר מעל לעיר עד קצה..." הנוסעים עפו מעל לשדה גדול ורחב ידים; במקום הזה בחרו לרדת, וירדו בשלום. אולם קשה היה להם מאד לצאת מן הסל, כי בצאת כל הקיטור החם מן הכדור העשוי משי, נפל עליהם הכדור הריק ויכסם ויהיו כשוכבים בשק גדול. לקרע את הכדור אשר עלה להם בדמים[3] מרבים לא חפצו; וכאשר

---

[1] כעמודי. [2] פארשטאדט.

[3] בכסף.

הוּסִיפוּ לְהִתְאַמֵּץ לָצֵאת מִמֶּנּוּ כֵּן נֶאֶחֱזוּ בּוֹ. וְכֵן נִלְכְּדוּ בוֹ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם. בָּרִאשׁוֹנָה יָצָא הַמַּרְקִיז אַרְלַנְדְּ וַיַּעֲזֹר אֶת פִּילַטְר לְהֵחָלֵץ מֵהַכַּדּוּר אֲשֶׁר נֶאֱחַז בּוֹ. וְהָאֲנָשִׁים הָרַבִּים אֲשֶׁר הָיוּ בַּשָּׂדֶה כִּרְאוֹתָם אֶת הָעֲבוֹדָה הָרַבָּה אֲשֶׁר עָבַר אַרְלַנְדְּ מִהֲרוּ לְעֶזְרָתוֹ. וַיּוֹצִיאוּ אֶת־פִּילַטְר „מֵרִשְׁתּוֹ", וַיְכַבּוּ אֶת הָאֵשׁ אֲשֶׁר הָיְתָה בַּמַּחְתָּה, לְמַעַן לֹא תִשְׂרֹף אֶת כַּדּוּר הַמֶּשִׁי. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוֹצִיא אַרְלַנְד אֶת מְעִילוֹ מִן הַסַּל אֲשֶׁר פָּשְׁטוֹ בְּעוּפוֹ בַּשָּׁמַיִם – וַיִּתְנַפֵּל הֶהָמוֹן עַל הַבֶּגֶד וַיִּקְרָעֻהוּ לִגְזָרִים קְטַנִּים, וַיִּתְחַלְּקוּ חֵלֶק כְּחֵלֶק, וַיִּהְיוּ קִרְעֵי הַבֶּגֶד לְזֵכֶר הַמַּסָּע הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר נָסְעוּ אַמִּיצֵי לֵב בַּשָּׁמָיִם.

(עוֹד יָבֹא).

י. ב. לֶבְנֶר.

מִגִּבּוֹרֵי הַמִּלְחָמָה:

סְגַן־הָאַדְמִירַל מַקָּרוֹב,

מְפַקֵּד הַצִּי הָרוּסִי בַּיָּם הַשָּׁקֵט, שֶׁטָּבַע עִם אֳנִיַּת הַשִּׁרְיוֹן „פֶּטְרָפַּבְלוֹבְסְק".

חדשות.

המלחמה. — וביבשה הולכות המחנות וקרובות זו לזו. גדודי רוסיה המעטים שנמצאו על אדמת קוריאה מצפון, נסוגו אחור ויעברו את נהר ילו, שהוא הגבול בין קוריאה ובין מנדזוריה, ושם עומד מחנה גדול וחזק של הרוסים לשמר על היפונים שלא יפרצו בגבול מנדזוריה. והיפונים אינם מנסים עוד לעבר את הנהר, כל זמן שלא הכינו את כל ההכנות הדרושות ולא נאסף עוד מחנה גדול ועצום אשר יוכל להתגרות מלחמה במחנה הרוסים.

וגדודים חדשים מובאים יום יום באניות מיפוניה, אבל עתה אינם עולים עוד על חוף טשימלפו הרחוקה ארבע מאות ורסטה מנהר ילו, כי אם בחוף טשינמפו הקרוב אל הנהר וביונמפו אשר על נהר ילו ממש, ועתה יוכלו גדודי היפונים להחל תכף במלחמה אחרי עלותם על החוף, תחת אשר עד עתה היה עליהם לסבל תלאות הדרך הרחוקה עד בואם אל מקומם.

המלחמה הראשונה הגדולה תהיה אפוא על אדמת מנדזוריה. אך לא על נקלה יצליחו היפונים לעבר את הנהר. יען כי מחנה הרוסים בצר לו עמדה חזקה מאד וחיל התותח יעשו כל מה שביכלתם להפריע את מעבר הנהר. על כן חושבים שהיפונים יתאמצו להעלות גדודי חיל גם על חפי מנדזוריה אשר מעבר לנהר ילו, למען אשר יוכלו להתנפל על הרוסים גם מאחוריהם.

ובים לא היו בעת האחרונה מלחמות חדשות, והנה נתפרסמה עתה בכל העתונים תלגרמה שנשלחה מהגינירל-אדיוטנט אלקסיוב נציב מנדזוריה להדר מלכותו קסר רוסיה מיום 31 מרץ כדברים האלה:

א) „הנני מודיע בדאבון גדול ובכל הכנעה לכבוד הדר מלכותך כי על ידי האבדה החדשה נעדר מאת הצי בים השקט מפקדו המהלל, רב הנסיון וגבור המלחמה, סגן האדמירל מ ק ר ו ב. שאבד יחד עם אנית השריון האדמירלית „פטרופבלובסק“.

ב) „מפקד פרט-ארטור מודיע, כי כאשר נגלה האויב מרחוק יצאו אל הים אניות השריון והמרוץ תחת דגל מפקד הצי ותרדפנה אחרי קצת אניות האויב, ויען כי רבות היו אניות האויב שבו אניותינו אל החוף. אך אז נגעה אנית השריון פטרופבלובסק בכפה טמון במים ותתפוצץ ותאבד האניה. הנסיך הגדול קיריל ולדימורוביץ (בן דודו של הקסר), שהיה גם הוא באניה, נפצע פצע קל“.

פרטי המלחמה הזאת יבארו בלי ספק בקרוב. איך שיהיה גדולה מאד האבדה שאבדה לצי הרוסי, כי האדמירל מקרוב היה גבור מהלל, ואותו שלח הקסר להיות למפקד הצי אשר לפני פרט-ארטור ועתה אבד כה מהר, הוא ואנית השריון הגדולה אשר עמד עליה, ועמו יותר משש מאות איש.

ולעמת זאת היתה התנגשות קטנה בין גדודי רוסיה ויפוניה על חוף נהר ילו. גדוד יפונים במספר חמשים איש עברו בסרות אל האי סמלינדה לרגל את המקום. אז התנפל עליהם פתאם גדוד רוסים ויכום. והיפונים מהרו לנוס בבהלה ויתנפלו המימה לשוב אל מקומם, אך רבים מהם טבעו, רבים נהרגו בכדורי הרוסים ואך מעטים הצליחו להציל נפשם ממות ומגדוד הרוסים לא נפקד איש.

שרפה. — בעיר קליבן (פלך וולין) יצאה אש בימים האחרונים ותשרף בתים רבים ויותר משלש מאות משפחות נשארו בלי מעון ובלי מזון. הילדים שואלים לחם ואין. טובי העיר יסדו ועד לאסף נדבות בעד הנשרפים.

מהפכה. — על האי ההתאחדות (אפריקה) עברה סערה גדולה ועזה מאד ותהרס את העיר הראשית של האי סנדיקי. אבדו תשעים איש ובהם שלשה עשר ארפאים. הנזק עולה לעשרים מיליון מרק (והמרק כארבעים וחמש קפיקות בכסף רוסיה).

הזכרה. — ביום השביעי לחג הפסח מת בעיר בילוסטוק הסופר העברי רבי אלעזר אטלס. המנוח היה חכם נפלא ותלמידי גדול. הוא כתב מאמרי בקרת חריפים מאד ב„האסיף“ שהוציא עורך „הצפירה“ מר נחום סוקולוב והוציא גם את המאסף „הכרם“. לפני שנתים מלאו לו חמשים שנה ויחגו את חג יובלו ברב פאר, כי גדול היה כבוד הסופר הזה בעיני כל מכריו.

הסופר המנוח לא חי על עטו, כי כל ימיו נשא משרות כבודות בבתי מסחר גדולים ורק בעת פנויה מעבודה עסק בספרות. לפני שנים אחדות לקחהו האדון זליג פרשיץ במוסקבה למורה ומחנך לבניו. האדון פרשיץ שהוא משכיל עברי ונדיב-לב ידע לכבדו כערכו הרב ויתהלך אתו כרע בכל עת שבתו בביתו. לפני חג הפסח חלה המנוח מחלה אנושה; אחרי כן הוקל לו מעט. אז עזב את מוסקבה ביום שלפני ערב הפסח ויסע לביתו למרות אזהרת שלשה רופאים אשר אמרו, כי הנסיעה תזיק לו, יען כי

קבל פקדה משוטרי המחלקה, שאין לו עוד רשות לשבת במוסקבה ורופא המחלקה אמר, שעל פי מצב בריאותו יכל הוא לנסע. ואולם הדרך הזיקה לו מאד, ובבאו לביתו נפל למשכב ובשביעי של פסח מת פתאם באמצע שיחתו בעניני ספרות עם הדוקטור יוסף חזנוביץ אשר בא לבקרו. באחרון של פסח הובל אל קברו ואלפי אנשים מכל מפלגות העיר נהרו אחרי מטתו.

בן חמשים ושתים היה במותו. יהי זכרו לברכה.

חגי יובל. — ביום ד׳ ניסן חגגו בורשה את חג חצי יובלו של עורך „הצפירה" מר נחום סוקולוב לעבודתו בספרות העברית. החגיגה החלה בשעה השניה אחר הצהרים בביתו של חתן היובל. חברי הועד מסדר החגיגה הגישו לחתן היובל את ספר „היובל" (מאסף ספרותי מעשי ידי סופרים שונים שהקדישו את פרי עטם לכבוד מר סוקולוב) ו„כתבים נבחרים", של סוקולוב שהוציא הועד לכבוד החג. שני הספרים האלה מכרכים בכריכה יפה ומהדרה מאד וכמשבצת כסף יפה להפליא. עם זה הגישו לו את תמונתו המחטבת וכולטת עשויה מכסף ומצפה זהב מעשי ידי חוטב נודע לשם. חברי הועד נאמו נאומים לכבודו ואחד מהם — מר סירקין — נאם בעברית. חתן היובל ענה למכבדיו מגישי המנחה בנאום קצר והביא להם את תודתו בעד כל הכבוד אשר רחש לבם לו.

בשם הסופרים העברים בורשה הגישו לו הסופרים י. ל. פרץ, י. דינסון וד. פרישמן עט זהב ובו אבן־שהם, ועליו חרות: „למר נ. סוקולוב מאת חבריו הסופרים העברים בורשה". אחר כן באו חבורות אנשים רבות בשם אגדות שונות ומוסדים שונים והגישו לו מכתבי־ברכה נהדרים מאד ועליהם חתימות רבות.

חברת המורים העברים הגישו לבעל היובל אלבום נהדר מאד עם תמונות למזכרת. בשם התלמידים העברים בבית הספר למסחר והמחלקה הרביעית של הגימנזיה הרביעית הגיש העלם מ. ברמן עט כסף ויברך את התן היובל בעברית צחה. כל האגדות הציוניות שבורשה הגישו לחתן היובל מכתבי ברכה ותמונות יפות. גם מעדת ישראל אשר בולנה, בביליסטוק, בלדז ועוד באו שלוחים לברך את חתן היובל והגישו לו תשורות ומכתבי־ברכה יפים מאד.

בשעה התשיעית בערב ערכו משתה לכבוד בעל היובל. כמאתים איש באו אל המשתה הנהדר הזה, אשר ארך עד השעה הרביעית אחר חצות הלילה. בעת המשתה נאמו נאומים לכבוד בעל היובל ורבים נאמו בעברית. מערים רבות אשר בכל ארצות ארפה באו תלגרמות של ברכה וכבוד לכבוד בעל היובל. כאשר נקראה התלגרמה של הדקטור הרצל רעש האולם לקול מחיאת הכפים.

חתן היובל ענה בנאום יפה לכל הנואמים והביע את חפצו, כי השפה העברית שלכבודה נערכה החגיגה הזאת תהיה לשפה חיה בפי כל עם ישראל. תולדות הסופר העברי הגדול הזה ופעלותיו בספרותנו תבאנה בקרוב באחת מחוברות „הנעורים".

— ביום הפורים העבר חגגו בני ירושלים את חג חצי היובל של הסופר והדובר העברי הראשון בדורנו עורך ה„השקפה" האדון אליעזר בן־יהודה. משכילי העיר והמושבות גם רבים מיפו באו לחג את חג הספרות העברית. אנשים רבים נאמו נאומים לכבוד בעל היובל. והרבה תלגרמות ומכתבים של ברכה נתקבלו מארפה למר בן־יהודה, וכלם הביעו חפצם כי יוסיף ללכת בדרך אשר סלל לו ואשר הלך בה זה חמש ועשרים שנה להחיות את שפתנו. וציר עברי אחד, מר דלבין היושב בירושלים זה חדשים אחדים, הגיש לבעל היובל תמונה יפה מאד: בתמונה זו מצייר חדר כהה ובו ארונות רבים מלאים ספרים. רבים מן הספרים האלה מכסים בשכבת אבק, והנה בא איש ומדליק אבקה גדולה והאור השפוך על הספרים הולך וגדל, הולך ומאיר את פני האנשים העומדים שם. תחת התמונה הזאת כתובה ברכה להאדון בן־יהודה מאת משכילי ירושלים.

אגדת „דוברי עברית" בורשה „עבריה" (א׳) החליטה לברך את בעל היובל כי יוסיף אמץ בעבודתו הקדושה להחיות את שפתנו בפי עמנו ולאות ברכה החליטה לחתם על המלון העברי הגדול ולשלח לו דמי החתימה עשרים רבל.

טוב וראוי מאד שכל אגדות „דוברי עברית" וכל חובבי שפתנו יחתמו על המלון הגדול הזה ותמכו בזאת בידי יוצר הדבור העברי למען יוכל לגמר את חבורו הגדול הזה אשר יהיה למקור חיים לשפתנו.

— באותו יום חגגו המשכילים העברים אשר בניו־יורק את חג יובלו של המשורר מנחם דוליצקי. הדוקטור ריין דבר עברית על ערכו הגדול של בעל היובל בספרות העברית ועוד רבים דברו לכבודו, קראו שם משירי המשורר ואחר כן הגישו לבעל היובל כוס כסף יקרה. עורכי החגיגה אספו לקפת היובל של מר דוליצקי אלף ומאה דולר (כאלפים ומאתים רבל) לתשורה.

בעתונים מודיעים כי בערים רבות ברוסיה חגגו דוברי־עברית את חג היובל של שני הסופרים האלה.

הקונית שר האלף מיכאל גולדסמיט. כאשר הובאה גוית המנוח ללונדון נאספו גדולי היהודים בלונדון אל בית הקברות לחלק להמנוח את כבודו האחרון. בין הבאים היו ראשי אגדות הציונים שבלונדון וגם ציונים רבים מערי השדה. כל רבני לונדון וה„חכם" לעדת הספרדים דקטור גסטר, רבים מחבריו פקידי הצבא ומחברי בית הנבחרים (פרלמנט). אחרי תפלה קצרה לנשמת המת הובל הארון הלאה, בין שתי שורות נערים „מגדוד הנערים" אשר יסד, עד הקבר. כאשר הורידו את הארון אל תוך הקבר נגנו המחצצים מגדוד הנערים מנגינת־עצב ובעיני רבים נראו דמעות. הכל הרגישו את האבדה הגדולה שאבדה לעמנו ולארצנו במות האיש והיהודי היקר הזה.

ידיעות שונות

טְבִיעַת אֳנִיּוֹת בַּיָּם.— לֹא רַק בְּעֵת מִלְחָמָה יִקְרוּ אֲסוֹנוֹת גְּדוֹלִים עַל הַיָּם, כִּי גַם בְּעֵת שָׁלוֹם יוֹרְדִים לְעִתִּים קְרוֹבוֹת אֳנִיּוֹת גְּדוֹלוֹת מְצוּלָה הֵן וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶן. הִנֵּה כִּי כֵן מוֹדִיעַ הַפָּקִיד הַמְמֻנֶּה עַל מַסַּע הָאֳנִיּוֹת בַּאֲמֶרִיקָה הַצְּפוֹנִית כִּי בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנָה טָבְעוּ בַּיָּם שְׁמוֹנִים אֳנִיּוֹת מִסְחָר אֲמֶרִיקָנִיּוֹת וּבָהֶן הָיְתָה סְחוֹרָה בְּסַךְ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה מִלְיוֹן דּוֹלָר וּמִשֵּׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ בָהֶן נִצְּלוּ רַק שִׁבְעָה עָשָׂר. וּמָה רַב מִסְפַּר הָאֳנִיּוֹת הַטּוֹבְעוֹת שֶׁל כָּל יֶתֶר הָעַמִּים?

מִקַּרְקַע הַיָּם.—הָעִתּוֹנִים מוֹדִיעִים כִּי הַיַּפּוֹנִים הִצְלִיחוּ לְהַעֲלוֹת מִקַּרְקַע הַיָּם אֲשֶׁר אֵצֶל טְשִׁימֻלְפּוֹ אֶת אֳנִיַּת הַמֵּרוֹץ הָרוּסִית „וַרְיַג“, אֲשֶׁר הִטְבִּיעוּ הָרוּסִים לְמַעַן לֹא תִפֹּל בִּידֵי הַיַּפּוֹנִים. אוֹמְרִים, כִּי הָאֳנִיָּה הַזֹּאת, אַף כִּי נִפְרְצָה וְנִשְׁחֲתָה, תִּהְיֶה שִׁלּוּמִים לַיַּפּוֹנִים עַל אֲבֵדַת אֳנִיּוֹת הַקִּיטוֹר שֶׁטָּבְעוּ אֵצֶל פּוֹרְט אַרְטוּר וַאֲשֶׁר שָׁוְיָן הָיָה מִלְיוֹן וּמָאתַיִם וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֲלָפִים רֻבָּל.

פַּסָּל עִבְרִי. — הַפַּסָּל הָעִבְרִי הַמְפֹאָר בּ. שַׁץ אֶחָד מִבְּחִירֵי תַלְמִידָיו שֶׁל הַפַּסָּל הַגָּדוֹל הַמָּנוֹחַ מ. אַנְטוֹקוֹלְסְקִי — יִשְׁלַח אֶל הַתַּעֲרוּכָה הַגְּדוֹלָה שֶׁתִּהְיֶה בַּשָּׁנָה הַבָּאָה בְּסֶנְט־לוּאִיס הַרְבֵּה פְּסָלִים מַעֲשֵׂי יָדָיו וּבָהֶם שִׁבְעָה שֶׁתָּכְנָם לָקוּחַ מִדִּבְרֵי יְמֵי עַמֵּנוּ: שְׁנֵי פְּסָלִים הַמְתָאֲרִים אֶת מַתִּתְיָהוּ הַחַשְׁמוֹנָאִי (אֶת הַפְּסָלִים הָאֵלֶּה קָנָה לוֹ פֶרְדִינַנְד קֹבֻּרְג נְסִיךְ בּוּלְגַרְיָה) וְעוֹד חָמֵשׁ צוּרוֹת בּוֹלְטוֹת: „בִּרְכַּת הָרַב“, „הַבְדָּלָה“, „הַשַּׁדְכָן“, „תְּפִלַּת שַׁחֲרִית“ וּתְמוּנַת הַדָּקְטוֹר הֶרְצֶל, אֲשֶׁר עָשָׂה בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה אֶת תְּמוּנָתוֹ עַל פִּי מַרְאֵה עֵינָיו. הַפֶּסֶל הַנִּבְחָר מִכָּל מַעֲשֵׂי יָדָיו הוּא תְּמוּנָה הַמְתָאֶרֶת אֶת מִלְחֶמֶת עַמֵּי הַבַּלְקָנִים (בּוּלְגַרְיָה, סֶרְבִּיָּה) עַל חֵרוּתָם. בִּמְלֶאכֶת הַפֶּסֶל הַזֶּה עוֹבֵד הַפַּסָּל אַךְ שְׁנֵי חֳדָשִׁים, אֲבָל הַפֶּסֶל גָּדוֹל בְּמִדָּתוֹ וְעוֹלֶה בְּקוֹמָתוֹ חֲמִשָּׁה מֶטֶר וָחֵצִי. בְּעוֹד יָמִים אֲחָדִים תִּגָּמֵר הַמְּלָאכָה וְתִשָּׁלַח לְסֶנְט-לוּאִיס.

בַּיָּמִים הָאֵלֶּה בִּקֵּר הַנָּסִיךְ הַבּוּלְגָרִי בְּבֵית הַמְּלָאכָה שֶׁל הַצַּיָּר לִרְאוֹת אֶת הַמְּלָאכָה הַנִּפְלָאָה בְּטֶרֶם תִּשָּׁלַח אֶל הַתַּעֲרוּכָה. הַנָּסִיךְ הִתְפַּעֵל מְאֹד מִמַּרְאֵה עֵינָיו וַיּוֹדֶה לַצַּיָּר בִּדְבָרִים חַמִּים מְאֹד.

כִּשְׁרוֹנוֹת יְלָדִים עִבְרִים.— לְהַפְּרוֹפֶסוֹר הַיָּדוּעַ לִיאוֹ וִינֶר יֵשׁ בֵּן, נַעַר בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים, שֶׁהוּא נִמְנֶה כְּבָר בֵּין תַּלְמִידֵי בֵּית־הַמִּדְרָשׁ הַגָּבֹהַּ הַנִּקְרָא עַל שֵׁם הוֹרְבַרְד בְּעִיר בּוֹסְטוֹן (אֲמֶרִיקָה הַצְּפוֹנִית). הַנַּעַר הַנִּפְלָא הַזֶּה רָכַשׁ לוֹ כְּבָר יְדִיעָה רַבָּה בְּחָכְמַת שָׂפוֹת עַתִּיקוֹת, בְּחָכְמַת הַהַנְדָּסָה (מַתֵּימַטִיקָה) וּבְמַדַּע הַטֶּבַע.

— הַנַּעֲרָה שָׂרָה בַּת לְהוֹרִים עִבְרִים שֶׁבָּאוּ מֵרוּסְיָה לַאֲמֶרִיקָה מִצְטַיֶּנֶת בְּכִשְׁרוֹנָהּ לִנְגִינָה. הִיא עַתָּה בַּת חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּכְבָר הִתְפַּרְסְמָה לִמְנַגֶּנֶת מְצֻיֶּנָה. בְּעוֹדָהּ בְּבֵית הַסֵּפֶר הִכִּירָה בָּהּ מוֹרָתָהּ נְטִיָּה לִנְגִינָה וַתִּיעַץ אֶת הוֹרֶיהָ לְלַמְּדָהּ לְנַגֵּן עַל הַפְּסַנְתֵּר וְהַהוֹרִים עָשׂוּ כַּעֲצָתָהּ וְעַתָּה קָנְתָה לָהּ הַנַּעֲרָה הַצְּעִירָה שֵׁם כְּאַחַת הַמְנַגְּנוֹת הַמְצֻיָּנוֹת. יָמִים אֲחָדִים לִפְנֵי הַפֶּסַח נִגְּנָה בְּקוֹנְצֶרְט בְּנִיו־יוֹרְק מִמְּנַגְּנוֹת גְּדוֹלֵי מְנַגְּנֵי הָעוֹלָם וַתַּפְלִיא אֶת לִבּוֹת הַשּׁוֹמְעִים.

— הַנַּעַר מַקְס דָּרֶבְסְקִי הוּא בֶּן שְׁמוֹנֶה שָׁנִים וּכְבָר זָכָה לִקְנוֹת לוֹ שֵׁם בְּאוּלַמֵּי הַנְּגִינָה שֶׁבְּאַנְגְּלִיָּה בִּשְׁתֵּי מַנְגִּינוֹתָיו שֶׁחִבֵּר וּבְכִשְׁרוֹנוֹ הַנִּפְלָא לְנַצֵּחַ עַל מַקְהֵלַת הַמְנַגְּנִים. זֶה לֹא כְבָר נִצַּח הַנַּעַר הַקָּטָן הַזֶּה עַל הַמְנַגְּנִים אֶת מַנְגִּינָתוֹ לִפְנֵי הֲמוֹן שׁוֹמְעִים וְכֻלָּם נִרְעֲשׁוּ לְמַרְאֵה עֵינֵיהֶם וּלְמִשְׁמַע אָזְנֵיהֶם יָחַד.

אֲבִי הַנַּעַר הַזֶּה, יְלִיד רוּסְיָה, מַחֲזִיק בֵּית סֵפֶר פְּרָטִי לְהוֹרָאַת הַזִּמְרָה בְּלוֹנְדוֹן וְהוּא יוֹדֵעַ אֶת שְׂפָתֵנוּ הָעִבְרִית וּמִתְגָּאֶה בִּידִיעָתוֹ זוֹ, וְעַל כֵּן שָׂכַר מוֹרֶה מַשְׂכִּיל לִבְנוֹ לְלַמְּדוֹ עִבְרִית.

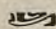
הוֹצָאוֹת הַמִּלְחָמָה.— לְדִבְרֵי הָעִתּוֹנִים תֶּאֱרַךְ הַמִּלְחָמָה הַזֹּאת עַד שְׁנַת 1906 וְרוּסְיָה תִּהְיֶה אֲנוּסָה לְהַחֲזִיק עַל מְקוֹם הַמִּלְחָמָה מִשְּׁמוֹנֶה עַד תְּשַׁע מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ צָבָא. הוֹצָאוֹת הַמִּלְחָמָה עוֹלוֹת לְרוּסְיָה בְּסַךְ שִׁבְעִים מִלְיוֹן לְחֹדֶשׁ, וּלְיַפּוֹנְיָה בְּסַךְ אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה מִלְיוֹנִים לְחֹדֶשׁ. עַל פִּי זֶה תּוֹצִיא רוּסְיָה בְּמֶשֶׁךְ שְׁנוֹת הַמִּלְחָמָה אֶלֶף וָשֵׁשׁ מֵאוֹת מִלְיוֹנִים, וְיַפּוֹנְיָה לְעֵרֶךְ אֶלֶף וּמָאתַיִם מִלְיוֹן רֻבָּל. אַנְגְּלִיָּה בְּמִלְחַמְתָּהּ בְּטְרַנְסְבַל וְאוֹרַנְיָה הוֹצִיאָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִלְיוֹן רֻבָּל רַק עַל הַעֲבָרַת צִבְאוֹתֶיהָ מֵאַנְגְּלִיָּה לְאַפְרִיקָה הַדְּרוֹמִית, וְלֹא פָחוֹת מִזֶּה תַּעֲלֶה לְרוּסְיָה הַעֲבָרַת צִבְאוֹתֶיהָ לְמַנְדְּזוּרְיָה. הִנֵּה כִּי כֵן בּוֹלַעַת הַמִּלְחָמָה נַהֲרֵי נַחֲלֵי דָם וְהָרֵי זָהָב יָחַד.

שְׁנוֹת שָׁלוֹם וּמִלְחָמָה בָּעוֹלָם. חוֹקְרִים חֲכָמִים יוֹדְעֵי דִּבְרֵי יְמֵי עַמֵּי הָעוֹלָם חָקְרוּ וּמָצְאוּ כִּי מִשְּׁנַת 1496 לִפְנֵי מִסְפַּר הַנּוֹצְרִים עַד שְׁנַת 1850 לְמִסְפָּרָם, הַיְנוּ, בְּמֶשֶׁךְ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה, הָיוּ רַק מָאתַיִם וְעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע שְׁנוֹת שָׁלוֹם. נִמְצָא—עַל אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שְׁנוֹת מִלְחָמָה הָיְתָה רַק שָׁנָה אַחַת שֶׁל שָׁלוֹם.

תֶּלֶגְרַמַּת תַּנְחוּמִים. — אֶדְוַארְד הַשְּׁבִיעִי מֶלֶךְ אַנְגְּלִיָּה שָׁלַח תֶּלֶגְרַמַּת־תַּנְחוּמִים לְמִשְׁפַּחַת הַמָּנוֹחַ שַׂר הָאֶלֶף גּוֹלְדְסְמִיד וְהִבִּיעַ כִּי בְּמוֹת גּוֹלְדְסְמִיד אָבַד לוֹ אֶחָד מִידִידָיו הַיְקָרִים.

שִׂיחוֹת יְלָדִים.

א.

— גְּבִרְתִּי, — אָמְרָה עָדָה הַקְּטַנָּה אֶל הָאוֹרַחַת אֲשֶׁר הֻזְמְנָה לֶאֱכֹל אִתָּם בַּצָּהֳרַיִם: אָנָּא הַרְאִינִי אֶת לְשׁוֹנֵךְ.

— לָמָּה, יַקִּירָתִי?

— אַבָּא אוֹמֵר תָּמִיד, כִּי לְשׁוֹנֵךְ לְשׁוֹן פֶּתֶן, וַאֲנִי לֹא רָאִיתִי עוֹד לְשׁוֹן כָּזֹאת.

ב.

לֵאָה הַקְּטַנָּה בָּאָה מִבֵּית הַסֵּפֶר וַתִּקְרָא בְּשִׂמְחָה:

— אַבָּא, אִמָּא, הַיּוֹם הָיְתָה בְּחִינָה בְּבֵית הַסֵּפֶר וַאֲנִי יָצָאתִי הָרִאשׁוֹנָה בְּכִתָּתִי בְּלִמּוּדֵי הַטֶּבַע.

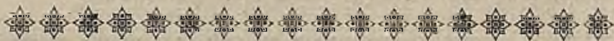
— טוֹב, בִּתֵּנוּ. וּמַה שָּׁאֲלוּ אוֹתָךְ?

— שָׁאוֹל שְׁאָלוּנִי כַּמָּה כַּפַּיִם לֶחָתוּל וַאֲנִי אָמַרְתִּי שָׁלֹשׁ.

— שָׁלֹשׁ? וְאַתְּ הָרִאשׁוֹנָה בַּכִּתָּה?

— וּמַה בְּכָךְ... שְׁאָר הַתַּלְמִידוֹת אָמְרוּ: שְׁתַּיִם.

מָרְדְּכַי קְרִישֶׁבְסְקִי.

המו"ל: הוצאת "תושיה" בורשה.
העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.
כתבת ה"עולם הקטן", "הפדגוג", ו"הנעורים":
Издательство „Тушiя", Отдѣленiе „Оламъ Катанъ", Варшава.
Verlag „Tuschijah", Abtheilung „Olam Katan", Warschau.

עס איז ארויס פון דרוק

דער זאמעל־בוך (סבארניק)

הילף

אינהאלט:

1) איך וויל אַ ליעד יעצט שמיעדען (געדיכט) — יוסף יפה
2) די ענטדעקונג פון וואהלין (ערצעהלונג) — מענדעלי מוכר ספרים.
3) אלימפוס און חורב (געדיכט) — יהואש.
4) דריי מעשיות: I) אסר־חדון מלך אשור; II) הארוואניע, שטארבען און קראנק זיין; III) דריי זאכען. — גראף ל. נ. טאלסטאי
5) דניאל אין לייבענגרוב (געדיכט) — דוד פרישמאן.
6) הונדערט איינס (ערצעהלונג) — שלום עליכם.
7) אין קינדער גארטען — י. ח. ראבניצקי.
8) לי הכסף, לי הזהב (געדיכט) — אברהם רייזען.
9) * * * (געדיכט) — אברהם רייזען.
10) פאטא מארגאנא (ערצעהלונג) — בן־אביגדור.
11) כותל מערבי (געדיכט) — יעקב כהן.
12) בעשיינט די חתונה (ערצעהלונג) — מ. ספעקטאר.
13) א קללה פון דער תוכחה — מ. ל. ליליענבלום.
14) ניט וויינט (געדיכט) — ל. יפה.
15) די אומגליקליכע כלה (אַ בילד) — יהודה שטיינבערג.
16) מיין שאטען (געדיכט) — י. ל. בארוכאוויטש.
17 אַ מעשה נורא — מ. י. בערדיטשעווסקי.
18) שלום (געדיכט) — מ. מ. הורוויץ.
19) און אַז לאה האט זיך דערמאנט (א בילד) — ליפמאן לעווין.
20) אַ ווינטערדיגער זומער — ה. האפענשטיין.
21) הילף און זעלבסט הילף — ש. טשערנאוויץ.
22) תשעה באב אין קרעטשמע — בן־עמי.
23) דער אמת (א קורצע ערצעהלונג) — א. שולמאן.
24) ר' חיים יודעל'ס מאמרים — ח. ראבינאוויץ.
25) אויפ'ן עולם האמת (געדיכט) — יעקב מארינאוו.
26) נאציאנאליזם און שיוואניזם — א. ש. זאקס.
27) ביי נאכט (ערצעהלונג) — וולאדימיר קאראלענקא.
28) אליהו הנביא (א מעשה) — וו. מ. דאראשעוויטש.
29) אביסיל ליטעראטור־געשיכטע — א. שולמאן.

אילוסטראציעס און בילדער.

1) שמשון אין געפענגניס — פ. פאסארי.
2) איין ארימאן (עטיוד) — ג. טשארני.
3) דער יודישער בית עלמין אין ווארנא. — מאריאן פאן וואזשענעצקי.
4) ביים כותל מערבי — ג. טשארני.
5) די אלטע שוהל אין קראקא. — מאריאן פאן וואזשענעצקי.
6) יהודית — פ. פריהויף
7) העצמות היבשות — מ. וואולפארט.
8) דארט וואו די צעדער — נ. טשארני.

פרייז 1 רובל מיט פארטא.

די גאנצע הכנסה פון זאמעלבוך געהט פאר די פאראומגליקטע יודען אין קישינוב.

געפינט זיך צו פערקויפען ביי פערלאג "תושיה", ווארשא. נאוואליפקא 7 און אין אלע בוכהאנדלונגען.

Издательство ТУШІЯ, Варшава.
Verlag Tuschijah, Warschau.

ביבליותיקה לבני הנעורים (הוצאת „תושיה"):

I לילדים:

1) קובץ שיחות קטן (שיחה) מאת ר. גוסטפסון, תר' נ. פינס. 2) ידידי המלך עמינדב (שיחה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 3) הרועה ובת המלך (אגדה) —הנ"ל, תר' י. ב. לבנר. 4) א] המלך אשר שנתו נגזלה, ב] פרחי ששון (אגדות)—הנ"ל, תר' הנ"ל. 5) ארבעים שודדים (אגדה ערבית)—תר' מ. סילמן. 6) שלשה אחים (שיחה)—ר. גוסטפסון, תר' נ. פינס. 7) רחוב הזהב (אגדה עברית)—ל. ויזל, תר' י. ב. לבנר. 8—10) א] עשר ואשר, ב] גדול העליליה (אגדות ערביות)—תר' הנ"ל. 11, 12) א] גמול ישרים או רחוב מיזל, ב] הרמב"ם והעלם האלם (אגדות עבריות) — ל. ויזל, תר' הנ"ל. 13) החבצלות (ספור)—רוטשיץ, תר' נ. פינס. 14) הכליף־החסידה (אגדה) — הויף. תר' י. ב. לבנר. 15) א] פרעה מלך מצרים (ספור הסטורי) — ד'ספירל, ב] בלב־ים (אגדה מדרשית)—תר' הנ"ל, 16) איש בלי לב (אגדה אנגלית)—תר' א. ליבושיצקי. 17) הדיג והדגה (אגדה בחרוזים) — א. ס. פושקין, תר' הנ"ל. 18) ל"ג בעומר (ספור) — ש. דינר. 19) הכלה האמתית (אגדה) — האחים גרים, תר ש. ברמן. 20) יוחנן הנאמן (אגדה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 21, 22) א] תרח אוהב הכסף ספור התולים), ב] עשיר אמלל (אגדה —תר' מ. סילמן. 23) המלך שלמה ומשחקי השח־מט (אגדה מזרחית) — תר' א. ב. 24) לב אבן (אגדה עברית —ל. פיליפזון, תר' פ. קפלן. 25) אח ואחות (ספור)—תר' הנ"ל. 26) גלית הנדיב (ספור)—תר' א. ליבושיצקי. 27) לבנת שלג (אגדה)—האחים גרים, תר' ש. ברמן. 28) השד ושלש שערות הזהב (אגדה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 29) א] בית היער, ב] הנחש הלבן (אגדות)—הנ"ל, תר' הנ"ל. 30) א] הברקת, ב] אשר ועני (ספורים)—י. ב. לבנר. 31—54) כל אגדות ישראל (חלק א', 24 חוברות) — הנ"ל. 55) ילד מצל (שיחה)—א. ברוסילובסקי. 56—58) משלי ילדים (3 חוברות) — שלמון. 59,60 מעשה בנבוכדנצר שנהפך לדב (ספור) — י. צ. לוין. 61—75) למען אחי הקטנים (שירים מקוריים ומתרגמים, 15 חוברות) — א. ליבושיצקי. 76—78) מיגון לשמחה (ספור)—כ. שמירט. תר' י. ב. לבנר. 79) ימים מקדם (ספור) — מ. הורליק. 80) ילדים עובדים (ג' ספורים: 1] יעקב, 2] ימימה, 3] רחבה)—י. גרזובסקי. 81—90) שיחות ילדים (10 חוברות) — י. שטינברג. 91—93) למך ולמך (ספור־אגדה)—י. צ. לוין. 94—95) נח בתבה (ספור־אגדה) — הנ"ל, 96—97) העצמות היבשות (ספור־אגדה) — הנ"ל. 98—99) הפחה הרועה (אגדת בני קדם) — תר' ב. רובינוק. 100) מעשה בבן מלך (אגדה)—הנ"ל. 101) א] החסידה, ב] החידה (אגדות)—האחים גרים, תר' ש. ברמן. 102) א] יקטן הנבון, ב] זלפה החכמה, ג] המסחר הטוב (אגדות)—הנ"ל, תר' הנ"ל. 103) א] מלך הר הזהב, ב] שלומית ושלמה (אגדות)—הנ"ל—הנ"ל. 104) א] ארון הזכוכית, ב] החתן השודד (אגדות)—הנ"ל, תר' הנ"ל. 105) צפר האילים (אגדה) —הנ"ל, תר' הנ"ל. 106) בת יחידה (ספור)—תר' א. ליבושיצקי. 107) המזמרת הקטנה (ספור)—תר' הנ"ל. 108) א] המשורר העני, ב] דבורה הזקנה (ספורים)—תר' הנ"ל. 109) מעשה בשלטן אחד (אגדה ערבית) —תר' הנ"ל. 110 א] המלאך הגואל, ב] הכוכבים שאבדו (פנטסיות) — תר' הנ"ל. 111—155) כל אגדות ישראל (חלק ב', 45 חוב')—י. ב. לבנר. 156) צפור־הזהב (אגדה)—האחים גרים, תר' ש. ברמן. 157) החיט אמיץ הלב (אגדה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 158) רמוצה (אגדה)— הנ"ל, תר' הנ"ל. 159) א] כפה אדומה, ב] הקציעה (אגדות)—הנ"ל, תר' הנ"ל. 160) רעת האוזים (אגדה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 161—163) בני המלך והלביא (אגדה מזרחית, ג' חוב') — תר' ח. ד. רוזנשטיין. 164) דבורה (אגדה) — תר' פ. קפלן. 165) אי־הסוף (אגדה)—תר' א. רוזט. 166) חכמה נפלאה (ספור)—תר' חיים רבינוביץ. 167,168) א] רבי אליעזר בן הורקנוס (תולדה)—י. מיוחס, ב] מעשה באיש מופת (ספור) — ק. ל. סילמן. 169, 170) שולמית (אגדה, מימי שלמה מלך ישראל)—י. שטינברג. 171) א] גבה מעל גבה (משל), ב] המנדרין והבגדיחן (בדיחה)—תר' י. ב. לבנר.

מחיר כל נומר 4 ק'. פאר' לכל חוברת או לשלש ביחד 2 ק'; כל 5 נומרים בכרך קטן אחד מכ' בבד אדום מחירו 25 ק'. פאר' 4 ק'; כל 10 נומרים בכרך אחד מכ' 50 ק'. פאר' 6 ק'; כל 15 נומרים בכרך אחד מכורך הדר בבד 75 ק'. פאר' 10 ק'.

מחיר כל אגדות־ישראל מאת י. ב. לבנר (מאשר מטעה"מ) (פורמט קטן) ח"א מכ' הדר 1.15 ר'. פאר' 14 קאפ'; ח"ב בשני כרכים מכ' הדר כ"א 1.05 ר'. פארטא לכ"א 14 קאפ'.

מחיר ילקוט ספורים (י"ד ספורים) מאת י. ב. לבנר (מאשר מטעה"מ) 56 ק', מכ' הדר 70 ק'. פאר' 10 ק'.

II לנערים:

1] א—ב) מלחמת אחים (ספור ע"פ ו. הוגא). י. ב. לבנר.

2) ג) אגריפס הראשון (ציור הסטורי). א. ז. רבינוביץ.

3] ד—ה) השבוי בקוקז (ספור, טולסטוי) תר' הנ"ל.

4] ו—י) המוהיקני האחרון (ספור ע"פ קופר). י. ב. לבנר.

5] יא—יג) אי בורניא (ספור מסע ע"פ מיין־ריד). א. ז. רבינוביץ.

6] יד) בני משה (אגדה). ל. מקלר.

7] טו) הנדחים בירכתי צפון (ספור־מסע). תר' מ. ס. איזנשטדט.

8] טז—כ) מגבורי האומה (תולדות ישראל ע"י ביוגרפיות) 5 חוברות: 1) עזרא ונחמיה; 2) שמעון הצדיק וחוניו בנו; 3) יהודה המכבי; 4) שמעון בן שטח ושלומית אחותו; 5) הלל הבבלי (הזקן). ש. ברמן.

9] כא—כה) בן המלך והעני (ספור ע"פ מרק טוען). 5 חוברות. י. גרזובסקי.

10) כו—כט) האח העור (ספור ע"פ גרן). 4 חוברות. י. ב. לבנר.

11] ל) הצעד הראשון (ספור). תר' פ. קפלן.

12] לא—לה) מחיי הטבע (ספורים מחיי החיות, פ. ברנדל) 5 חוברות. תר' י. גרזובסקי.

13] לו—נ) מגבורי האומה (כנ"ל) 15 חוברות: 6) רבן גמליאל הזקן; 7) אלעזר בן חנניה הכהן ויוחנן בן לוי מגוש חלב; 8) רבי יוחנן בן זכאי 9) רבן גמליאל דיבנה; 10) רבי יהושע בן חנניה; 11) רבי טרפון; 12) רבי ישמעאל בן אלישע; 13) רבי עקיבה בן יוסף; 14) שמעון בר־כוכבא; 15) רבי מאיר; 16) רבן שמעון בן גמליאל; 17) רבי שמעון בן יוחאי; 18) רבי יוסי בן חלפתא; 19) רבי יהודה הנשיא, חוברת א'; 20) רבי יהודה הנשיא, חוברת ד'. ש. ברמן.

14] נא—נב) הנודד הקטן (ספור, ה. אמיצים). 2 חוב'. תר' א. ליבושיצקי.

15] נג—נד) ברונא הנודד (ספור). תר' א. הייבשוביץ.

16] נח) שני המלכים (ספור). תר' ב. רובינוק.

17] נז) נחל דמעה (אגדה קוקזית). תר' הנ"ל.

18] נז—נח) יונת המלכה (אגדה). תר' מ. רודיוב.

19] נט—ס) חכמת העמים (מספורי לבולי). תר' י. גרזובסקי.

20] סא—ע) מגבורי האומה (כנ"ל) 10 חוברות: 1) רבי הנינא בן חמא; 2) רב (אבא אריכא); 3) הנ"ל; 4) שמואל (ירהינאי); 5) רבי יוחנן בן נפחא; 6) הנ"ל; 7) רבי שמעון בן לקיש (ריש לקיש); 8) רב הונא ורב יהודה; 9) רבי אבוהו; 10) רבה ורב יוסף. שלמה ברמן.

21] עא—עג) 1) אהבת אם (ספור), 2) יחזקאל (ספור). י. שטינברג.

22] עד) 1) שכולה, 2) כתב הזבובים, 3) האח והאחות, 4) החסיד והחסידה (מעשיות). הנ"ל.

23] עה) 1) שרח בת אשר, 2) צפורה (אגדות). י. שטינברג.

24] עו) 1) חץ תשועה, 2) מלת פלאים (אגדות). הנ"ל.

25] עז) 1) תמרים של חמשה עשר, 2) גזר הדין (אגדות). הנ"ל.

26] עח, עט) 1) צחוק שפתים (ספור), 2) האשף (ספור). י. ב. לבנר.

27] פ) במקום דרשה (מחזה לילדים). י. ח. טביוב.

28] פא) נשף פורים (מחזה לילדים במערכה אחת). מ. מונסביץ.

29] פב) החמסן הקטן (חזיון בעלילה אחת וחמשה מחזות). מ. הורליק.

30] פג—פד) מוסר נער רע (חזיון בשמונה עשר מחזות). תר' הנ"ל.

31] פה) העניים (חזיון בעלילה אחת וחמשה מחזות). תר' י. מ. זלקינד.

32] פו—צ) מחיי הטבע (ספורים מחיי החיות, פ. ברנדל). תר' י. גרזובסקי.

33] צא) מחיי הילדים בארץ ישראל (ספורים). חמדה בן־יהודה.

מחיר כל נומר 6 ק'. פאר' לאחד או לשנים 2 ק'; כל 5 נומרים מכ' בבריכה יפה 40 ק'. פאר' 6; כל 10 נומרים מכ' הדר 80 ק'. פאר' 10 ק'.

Издательство „ТУШІЯ", Варшава. — Verlag „TUSCHIJAH", Warschau.

החתימה על העתונים:

א] עולם קטן

שנה שלישית. — שנה שלישית.

עתון שבועי מצויר לבני הנעורים.

העתון המצויר האחד בספרותנו בכלל והיחיד ומיוחד לבני הנעורים שלנו בפרט.

שפת ה„עולם קטן" קלה וטבעית והסגנון נאה ומלבב. — ה„עולם קטן" הוא מנוקד כלו.

כל גליון מלבד שהוא נעים לקריאה ומלבב את נפש הקוראים הקטנים והצעירים, הנהו גם מעין חריסטומטיה מצוינה ללמוד שפת עבר. העתון נדפס על ניר יפה ובדפוס מהודר והתמונות מצוינות ביפין וטובן.

מחירו ברוסיה: 4 רובל לשנה. 2 רובל לחצי שנה, 1 רובל לרבע שנה.

באוסטריה־אונגריה: 10.50 קראָנען לשנה; באשכנז: 9 מרק לשנה; באנגליה: 8 שילינג לשנה; בשאר ארצות: 11 פרנק לשנה; בארץ ישראל: 10 פרנק לשנה; וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

חותמי ה„עולם קטן" במשך שנה תמימה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם את הספר:

רָבִּינְזוֹן קְרוּזֶה

מעובד לבני הנעורים (בנקוד ובציורים יפים) ע"י י. גרזובסקי.

הספר כבר נמצא תחת מכבש הדפוס.

ב] הפדגוג

שנה שניה. — שנה שניה.

ירחון לחנוך והוראה בעד הורים ומורים.

[הוספה ראשונה ל„עולם קטן"].

בו יבאו מאמרים בכל מקצעות החנוך וההוראה החדשות במקצוע החנוך העברי וביחוסו אל החנוך הכללי, כרוניקה מעולם ההוראה העברית והמורים העברים, בקרת ספר הלימוד הקריאה לבני הנעורים, ועוד.

משנה זו, תרס"ד, יצאו חוברות א־ה מבית הדפוס וזה תכנן:

א] בית הספר והמשפחה — י. י. גלסס; ב] התגוששות — י. מ. זלקינד; ג] ממועצת מורים — ק. ל. סילמן; ד] פרוגרמה לב"ס מתוקנים - הנ"ל; ה] הרצאה באספת המורים העברים בא"י—הררי; ו] להתיסדות מוסד מרכזי לחנוך העברי — פנחס שיפמן; ז] השקפת בתי הספר לחכי"ח [ד] ד"ר נחום סלוםץ; ה] חומר לדקדוק השפה — ברדרומאי; ט] הקריאה העברית [המשך] - בן־זאב; י] פרקים בתורת הלמוד—י. י. גלסס; יא] החדר המתוקן—ו. י. גלסס; יב] אספת המורים ב„זכרון יעקב" — ה—י; יג] החנוך והמפ,גות.—בן־זאב; יד] רעיונות על דבר החנוך. — בן־משה; טו] בקרת ספרים — י. י. גלסס; טז] כרוניקה.

☛ מחיר ה„פדגוג" ברוסיה לשנה 3 ר', לחצי שנה 1.50 ר', לרבע שנה 75 קאפ'; באוסטריה־אונגריה: 7.75 קראָנען לשנה: באשכנז: 6.50 מרק לשנה; באנגליה: 6 שיללינג; בשאר ארצות: 8.50 פרנק לשנה; בארץ ישראל: 8 פרנק לשנה — וכן לחצי ולרבע שנה בערך. - לחותמי ה„עולם קטן" הנחה גדולה: שליש מן המחיר.

ג] הנעורים

שנה ראשונה. — שנה ראשונה.

ירחון מצויר לבני הנעורים.

[הוספה שניה ל„עולם קטן"].

בו יבואו שירים. ספורים, ספורי מסע, תולדות אנשי שם, מאמרי מדע פופולריים, ידיעות מקרי הימים, עם תמונות וציורים שונים, השפה קלה ונוחה והמלים הקשות מנוקדות.

עד עתה יצאו ארבע החוברות הראשונות וזה תכנן: א] *** [שיר] בן־אסתר; ב] שבבים [ספור] י. ב. לבנר; ג] דון מיגואל [ספור הסטורי מזמן גרוש ספרד] בן־אביגדור; ד] עם כלות הקיץ [שיר] יצחק י. קצנלסון; ה] מסע במצרים [עם ציורים] ד"ר נחום סלוסץ; ו] הנרדף [ציור עפ"י קרבו] שמואל בן ציון; ז] מסלת הברזל מיפו לירושלים [עם ציורים]; ח] שתי ערים [ספור הסטורי עפ"י טשרלס דיקנס] י. גרזובסקי; ט] בין הזמנים [מזכרונות הילדות לשלמה האלקשי] זלמן אפשטין; ו] משה ליב לילינבלום [תר"ד - תרס"ד] ליום מלאות לו ששים שנה, יגאל הכרמלי; יא] תיאודור מומסן [עם תמונתו] ***; יב] *** [שיר] יעקב שטינברג; יג] הציר [אגדה] יהודה שטינברג; יד] נחל הסתו [שיר] יעקב פיכמן; טו] האחים [ספור] אברהם רייזין; טז] חרף [שיר] א. ליבושיצקי; יז] יש ארצות רחוקות [שיר] יעקב שטינברג; יח] מחפשי הזהב הקטנים [ספור] א. מידניק; יט] זכרונות הילדות [מספורי הדוד] י. ב. לזבניק; כ] באביב שמעתי שיר זמר [שיר] ז. שניאור; כא] אברהם דוד הכהן לבנזון [עם תמונתו] ש. בן־ציון; כב] יפוניה [עם ציורים ממראות הארץ] ⁂ כג] הרברט ספנסר [עם תמונתו]; כד] בקר כהה יעקב שטינברג; כה] מאגדות זקני [שיר] ש. ל. גרדון; כו] יפוניה [ארץ אלפי האיים; עם ציורים] א. פימונובה תרגם יפוני; כז] מגדולי העמים. א בופון [עם תמונתו]. יוסף מיוחם; ידיעות שונות.

מחירו לשנה ברוסיה: 3 ר', לחצי שנה 1.50 ר', לרבע שנה 75 קאפ'; באוסטריה־אונגריה: 7.75 קראָנען לש'; באשכנז 6.50 מרק לשנה; באנגליה: 6 שילינג לש'; בשאר ארצות: 8.50 פרנק לש'; בארץ ישראל: 8 פרנק לש' — וכן לחצי ולרבע שנה בערך. לחותמי ה„עולם קטן" הנחה גדולה: שליש מן המחיר.

המו"ל: הוצאת „תושיה" בורשה. העורך: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.

האדריסה: Издательство „Тушія", Отдѣленіе „Оламъ Катанъ" Варшава.

Verlag „Tuschijah", Abtheilung „Olam Katan" Warschau. בע"פ: נובוליפקי 7, מעון 9.

יצא לאור במהדורה שניה

❁ ❁ תולדות עם ישראל ❁ ❁

מראשית ימיו עד היום הזה

ערוך למען נערי בני ישראל על ידי

אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ.

עם שאלות לתלמידים, לוח הזמנים ורשימת שמות האנשים והמקומות עפ״י סדר א״ב בסיף כל חלק ועם מלון עברי־רוסי־אשכנזי לכל הספר בסופו.

חלק ראשון. מראשית ימי העם עד חרבן בית שני.

ספר ראשון: מראשית ימי העם עד גלות בבל. תכן: א] דבר אל הקוראים. ב] מראשית ימי העם עד שמואל הנביא. ג] מלוכת שאול. ד] מלוכת דוד. ה] מלוכת שלמה. ו] רחבעם־ירבעם. ז] אחרית ממלכת אפרים. ח] ממלכת יהודה. ט] ירמיהו וחרבן ירושלים. י] גלות בבל.

ספר שני: מן העליה מבבל עד עמוד ממלכת יהודה ברשות עצמה. תכן: א] העליה מבבל. ב] עזרא הסופר. ג] נחמיה. ד] כנסת הגדולה. ה] אלכסנדר מוקדון. ו] בית תלמי. ז] תחת ממשלת מלכי סוריה. ח] החשמונאים. ט] יונתן ושמעון. י] היהודים במצרים.

ספר שלישי: מזמן יוחנן הורקנוס עד חרבן בית שני. תכן: א] יוחנן הורקנוס. ב] אלכסנדר ינאי ושלומית אלכסנדרה. ג] האחים הורקנוס ואריסתבול. ד] הורדוס ואנטיגנוס. ה] מלכות הורדוס. ו] הלל ושמאי. ז] ארכילס. היהודים בארצות אחרות. ח] אגריפס הראשון. ט] אגריפס השני והמרד. י] אחרית המרד. חרבן ירושלים. יא] התורה והמוסר.

חלק שני. מחרבן הבית השני עד מות הרמב״ם.

ספר רביעי: מחרבן הבית השני עד התימת התלמוד. תכן: א] רבי יוחנן בן זכאי. ב] רבן גמליאל דיבנה. ג] מרד בר־כוכבא. ד] הדור השני לתנאים. ה] הדור האחרון לתנאים. ו] הדור הראשון לאמוראים. ז] אמוראי בבל. ח] האגדה. ט] בראשית ממשלת הנוצרית.

ספר חמישי: זמן רבנן סבוראי והגאונים. תכן: א] ימי רבנן סבוראי. ב] היהודים בערב. ג] הגאונים וראשי הגולה. ד] הפיטנים—האנוסים בספרד. ה] הנסתרות ומשיחי השקר. ו] התנגדות הקראים. ז] המבארים הטבעיים והמקבלים. ח] רב סעדיה גאון. ט] ממלכת הכוזרים. י] היהודים בצרפת ואשכנז.

ספר ששי: מזמן רבי חסדאי אבן שפרוט עד מות הרמב״ם. תכן: א] רבי חסדאי אבן שפרוט. ב] ריבות המדקדקים והרבנים. ג] רבי שמואל הנגיד ודורו. ד] רבי יוסף הנגיד. ה] הרי״ף ורש״י. ו] רבי יהודה הלוי. ז] רבי אברהם אבן עזרא. ח] הרמב״ם, מתנגדיו ומעריציו. ט] היד־החזקה. י] דרכי הרמב״ם ומדותיו.

חלק שלישי. מימי מסעי הצלב, עד זמן התעוררות התנועה הציונית החדשה.

ספר שביעי: מימי מסעי הצלב עד יציאת היהודים מאנגליה. תכן: א] מסעי הצלב — בעלי התוספות. ב] עלילות הדם—הר״י הזקן. ג] בצרפת הדרומית ובאיטליה. ד] היהודים בבבל (עיריק) ה] ממשלת רומא הקתולית. ו] הריב בין שונאי הפילוסופיה ואוהביה. ז] וכוח הרמב״ן עם המומר פבלו. ח] בדור הרשב״א. ט] הרא״ש.

ספר שמיני: מימי רבי מאיר מרוטנבורג עד גלות היהודים מספרד ופורטוגל. תכן: א] היהודים באשכנז. ב] המגפה השחורה. ג] המצב הרוחני של יהודי אשכנז. ד] היהודים באיטליה ובצרפת. ה] היהודים בספרד. ו] צמיחת הקבלה. ז] בני הרא״ש ותלמידיהם. ח] הבוגדים והוכוחים. ט] איזבלה ופרדיננד. י] גלות ספרד.

ספר תשיעי: מאחרי הגרוש בספרד עד צמיחת החסידות. תכן: א] גולי ספרד בארצות תוגרמה. ב] דוד הראובני ושלמה מולכו. ג] יואן ריכלין. ד] תקוני לותר. ה] אוריאל אקוסטה וברוך שפינוזה. ו] היהודים בפולין. ז] גזרת ת״ח. ח] שבתי צבי וכתתו. ט] ההזיה בפולין. י] רבי משה חיים לוצאטו. יא] החסידות.

ספר עשירי: מתקופת מנדלזון עד זמן התעוררות התנועה הציונית החדשה. תכן: א] הפלוסוף מנדלזון. ב] ההשכלה וקרבת העמים. ג] שלמה מימון. ד] השכלת היהודים באוסטריה. ה] שמואל דוד לוצטו. ו] מתקני הדת. ז] משה לצרוס ורות אשתו. ח] פרדיננד לסל וברתולד אוערבך. ט] השרים כרמיה, מונטיפיורי, וברון די הירש. י] הלוצי ההשכלה ברוסיה. יא] הלאומיות בעמים ובישראל. יב] חבת ציון.

מחיר חלק ראשון 50 ק׳, מכורך 65 ק׳ בלי משלח.

מחיר חלק שני 55 ק׳, מכ׳ 70 ק׳, בלי משלוח.

מחיר חלק שלישי 95 ק׳, מכ׳ 1,10 רובל ק׳, בלי משלוח.

האדריסה:

Издательство „ТУШІЯ,“ Варшава. | Verlag „Tuschijah“, Warschau.

בע״ם: נובוליפקי 7 מעון 9.

היצאת „תושיה“.

תורת הספרות

ספר מורה תורת הסגנון העברי בכלל וכל חלקי הספרות השונים בפרט עם דוגמאות רבות בפרוזה ובשיר, נבחרות מכל חלקי ספרותנו, מתקופת כתבי הקדש עד ימינו אלה.

מאת **ש. ל. גרדון.**

מהדורא שניה.

רבים ושונים הם ספרי הלמוד בשפתנו המו[illegible] את תורת השפה העברית להלכה ולמעשה, אך כלם יחד סובבים רק על ציר אחד. הם מורים דעת השפה העברית להשתמש בה על פי חקי הדקדוק, אך אין עוד ספר למוד להורות דרכי הסגנון הספרותי בכלל ותורת הספרות לכל חלקיה בפרט. את החכרון הגדול הזה בא למלא הספר החדש הזה.

הספר הזה מכיל תורה שלמה של הספרות במובנה היותר רחב: הוא מורה תורת הסגנון הספרותי, הפרוזי והשירי, לכל חקותיו, ואת תורת הספרות בעצמה לכל חלקיה השונים. ואולם לא חוקים ודינים יבשים מביא הספר הזה להוגים בו, כי מלא הוא דוגמאות קטנות וגדולות (הכל לפי הענין) ממבחר ספרותנו העתיקה והחדשה, עד אשר מלבד ערכו הלמודי הגדול יש לו גם ערך גדול בתור חריסטומטיה המכילה בתוכה את מבחר עניני ספרותנו בכל מקצעותיה השונים.

הספר הזה מכיל בקרבו שלשה חלקים ומבוא: א) תורת הסגנון; ב) תורת הפרוזה; ג) תורת השירה.

וזהו תכן עניניו בקצור:

המבוא הוא בן שנים עשר פרק: 1) הטבע והאמנות; 2) האמנות נחלקת לשתים; 3) האמנות היפה וסעיפיה; 4) תורת הספרות; 5) המלים; 6) חבור מלים, משפט; 7) המשפט; 8) חלקי המשפט; 9) המשפטים; 10) משפט ראשי, צדדי ומרכב; 11) המאמר (Periode); 12) המאמרים.

חלק ראשון: תורת הסגנון: 1) הסגנון בכלל; 2) הסגנון הפרוזי; 3) הסגנון השירי: א) הצלצול, ב) מבנה המשפטים, ג) החמר.— בפרקים האלה מובאים דוגמאות רבות מספרותנו השירית העתיקה והחדשה.— 4) החבדל שבין הסגנון הפרוזי לסגנון השירי. אחר כן באה שורה ארכה של דוגמאות נבחרות לסגנון הפרוזי, ואלה הן: א) סגנון המשנה: הבאת בכורים, שמחת בית השואבה; ב) סגנון המדרש: מפתיחתא דאיכה רבתי; ג) סגנון תשובות הגאונים: מרב עמרם גאון ומרב האי גאון; ד) סגנון הרמב״ם: מספר המדע; ה) רבי יהודה אלחריזי; ו) רבי עמנואל הרומי; ז) רבי ידעיה הפניני; ח) שלמה פפנהיים; ט) יצחק ארטר; י) מרדכי אהרן גינזבורג; יא) אברהם מפו; יב) קלמן שולמן; יג) פרץ סמולנסקין; יד) משה ליב לילינבלום; טו) א. בן־יהודה; טז) מ. פינס; יז) זאב יעבץ; יח) דוד ילין; יט) יהודה גרזובסקי; כ) מנדלי מוכר ספרים; כא) „אחד העם“; כב) בן־אביגדור; כג) י. ל. פרץ; כד) דוד פרישמן; כה) ראובן בריינין.

חלק שני: תורת הפרוזה: 1) הפרוזה; 2) חלקי הפרוזה; 3) הפרשה (Beschreibung); 4) חלקי הפרשה עם דוגמאות: האריה, המים (גרזובסקי), אשד המים באמטרה (פריצמן). 5) כתבי מסע; דוגמא: בקרים, מאת בנימין מנדלשטם; הגאון מוילנה (כרקטריסתיקה), מאת ר. בריינין; 6) הספור; 7) חלקי הספור; דוגמאות: ערב פסח במושבה— זאב יעבץ, חרבן ירושלים—א. ז. רבינוביץ; 8) המאמר *(Разсужденіе)*, דוגמא ממאמרי אחד העם; 9) הבקרת; דוגמא: סמולנסקין בתור מספר— ר. בריינין; 10) המכתב, סגנון המכתב עם דוגמאות ממכתבי דוליצקי, המשורר מנה והמשורר י. ל. גרדון.

חלק שלישי: תורת השירה: 1) משקלי השירים בכתבי הקדש עם דוגמאות; 2) משקלי השירה למשוררי ימי הבינים. אחר הפרק הזה באו דוגמאות ממבחר משוררי התקופה ההיא: א) רבי דונש בן לברט; ב) רב האי גאון; ג) רב שמואל הנגיד; ד) שלמה בן גבירול; ה) רבי משה בן עזרא; ו) רבי יהודה הלוי; ז) רבי אברהם בן עזרא; ח) רבי יהודה אלחריזי; ט) עמנואל הרומי. 3) המשקלים החדשים (עם דוגמאות רבות). 4) השירה; 5) השירה המעוררת וחלקיה; 6) שירי הגיון; 7) חלקי שירת ההגיון: א) שירי הקדש עם דוגמאות מטובי הפיוטים והפזמונים של משוררי ספרד ואשכנז; ב) שירי חול עם דוגמאות מטובי שירי משוררינו החדשים: ביליק, טשרניחובסקי ועוד. 8) שירת העלילה א) התכן; ב) התכנית; ג) הסגנון; 9) חלקי שירת העלילה: א) האפוס (עם דוגמאות); ב) שיר רומני, רומן; ג) אידיליה עם דוגמאות של רמ״ח לוצטו ועוד; ד) האגדה, עם דוגמאות של ק. שפירה, ז. יעב״ץ; ה) בלדה, עם דוגמא של טשרניחובסקי; 10) המחזה או הדרמה: א) התכן; ב) התכנית; ג) הסגנון; 11) חלקי הדרמה: א) מחזה תוגה; ב) מחזה שעשועים; ג) המחזה; 12) השירה התוריית: א) השירה המתארת, עם דוגמאות מאד״ם הכהן ומיכל בנו; ב) השירה הממשלת, עם דוגמאות מאת יוסף הלוי, מנה, י. ל. גרדון ועוד; ג) השירה השופטת והמוכיחה: I) האפיגרם עם דוגמאות של בר קפרא, ריה״ל, אבן עזרא ועוד; II) משלי חכמה עם דוגמאות מאת יהושע שטינברג, צבי שרשבסקי, וי״ח טביוב; III) הסטירה, דוגמאות בפרוזה מאת יצחק ארטר, ובשיר מאת יל״ג ומ״ד ברנדשטטר; IV) המכתם; V) החידה (עם דוגמאות); 13) השירה המגיעה עם דוגמאות מיל״ג ועוד.

מן התכן העשיר הזה אפשר לשפוט בנקל על ערכו וטובו של הספר הזה היחידי במינו בספרותנו, ועל התועלת הגדולה שהוא יכול להביא לצעירי עמנו החפצים לדעת את שפתנו ידיעה רבה ומקפת ולדעת את ספרותנו ולהבינה הבנה שלמה ועמוקה.

הספר הזה, מלבד החמר הספרותי העשיר שהוא מכיל בקרבו, יוכל להיות גם למורה דרך לצעירינו לדעת מה לבחר לקריאתם, כהזכירו בפעם בפעם את החבורים החשובים בספרותנו היפה.

הספר „תורת הספרות“ יוכל אפוא להחשב בצדק לקורס עליון שלם ומלא להשתלמות ידיעת שפתנו וספרותנו.

הספר הזה נתקבל בתור ספר למוד לתורת הספרות העברית במחלקה העליונה של ביה״ס למורים עברים של כי״ת בפר ז.

מחירו 1 רובל, מכורך בבד 1,15 רו״כ, מכורך הדר 1,25 רו״כ, פארטא 14 קאפ׳.

Книгоиздательство „ТУШІЯ“, Варшава. — Verlag „TUSCHIJAH“, Warschau.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah“. Verantwortlicher Redacteur S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau.